

Tuloksellisuustarkastuskertomus

Hyvä hallintomalli valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja niiden omistajaohjauksessa

Valtiontalouden tarkastusviraston
tarkastuskertomus 7/2013

Tuloksellisuustarkastuskertomus
**Hyvä hallintomalli valtion
erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja
niiden omistajaohjauksessa**

ISSN-L 1799-8093
ISSN 1799-8107 (PDF)
ISBN 978-952-499-241-1 (PDF)

Edita Prima Oy
Helsinki 2013

Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus

Dnro 204/54/2011

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut tarkastussuunnitelmaansa sisältyneen ”Hyvän hallintomalli valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja niiden omistajaohjauksessa” koskeneen tarkastuksen. Tarkastus on tehty tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuksesta antaman ohjeen mukaisesti.

Tarkastuksen perusteella tarkastusvirasto on antanut tarkastuskertomuksen, joka lähetetään liikenne- ja viestintäministeriölle, opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, ulkoasiainministeriölle, valtiovarainministeriölle, valtioneuvoston kanslialle, valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolle, Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle, Alko Oy:lle, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy:lle, Finavia Oyj:lle, Finnipilot Pilotage Oy:lle, Finnvera Oyj:lle, Governia Oy:lle, Hansel Oy:lle, Haus Kehittämiskeskus Oy:lle, Solidium Oy:lle, Suomen Erillisverkot Oy:lle, Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle, Teollisen yhteistyön rahasto (Finnfund) Oy:lle, Tietokarhu Oy:lle, Veikkaus Oy:lle, VTT Expert Services Oy:lle, VTT Memsfab Oy:lle, VTT Ventures Oy:lle ja VTT International Oy:lle sekä tiedoksi eduskunnan tarkastusvaliokunnalle, valtiovarainministeriölle ja valtiovarain controller-toiminnolle sekä Yleisradio Oy:lle.

Ennen tarkastuskertomuksen antamista lausunnonantajilla on ollut mahdollisuus varmistaa, ettei kertomukseen sisälly asiavirheitä, sekä lausua näkemyksensä siinä esitetystä tarkastusviraston kannanotoista.

Tarkastuksen jälkiseurannassa tarkastusvirasto tulee selvittämään, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen kannanottojen johdosta on ryhdytty. Jälkiseuranta tehdään vuonna 2016.

Helsingissä 9. päivänä syyskuuta 2013

Ylijohdaja Vesa Jatkola

Johtava tuloksellisuustarkastaja Vesa Koivunen

Tarkastuksen tekijä:

Johtava tuloksellisuustarkastaja Vesa Koivunen

Tarkastuksen ohjaus ja laadunvarmistus:

Tuloksellisuustarkastuspäällikkö, KHT, JHTT Marko Männikkö

Tuloksellisuustarkastusjohtaja Jarmo Soukainen

Tarkastetusta toiminnasta vastuulliset hallinnonalat tai virastot:

Liikenne- ja viestintäministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Teknologian tutkimuskeskus VTT

Työ- ja elinkeinoministeriö

Ulkoasiainministeriö

Valtiovarainministeriö

Valtioneuvoston kanslia, omistajaohjausosasto

Asiasanat:

corporate governance, omistajaohjaus, omistajapolitiikka, valtionyhtiöt

Sisällys

Tiivistelmä	7
Resumé	9
1 Johdanto	11
2 Tarkastusasetelma	13
2.1 Tarkastuskohteen kuvaus	13
2.2 Tarkastuskysymykset ja tarkastuskriteerit sekä rajaukset	17
2.3 Tarkastuksen tietoaineistot	21
3 Tarkastushavainnot	22
3.1 Ministeriöiden ja virastojen harjoittama yleinen omistajaohjaus	22
3.1.1 Yhtiökokousasiat ja yhtiön seuranta sekä yhteydenpito yhtiöön	22
3.1.2 Yhtiön erityistehtävän huomioon ottaminen	22
3.1.3 Yhtiön henkilöstön edustuksen ja vaikutusmahdollisuuksien huomioon ottaminen	25
3.2 Ministeriöiden ja virastojen laatimat yhtiökohtaiset omistajastrategiat	26
3.3 Yhtiön hallituksen muodostaminen	33
3.4 Yhtiön palkitsemistietojen seuraaminen ja avoimuus sekä palkitsemisjärjestelmä	36
3.5 Yhteistyö sektoriministeriön ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston kesken	37
3.6 Ohjaajien ja yhtiöiden näkemyksiä omistajaohjauksen hankaluuksista	39
3.7 Yhtiöiden harjoittama corporate governance (hyvä hallintotapa)	40
3.7.1 Hallitustyöskentelyn tehokkuus	41
3.7.2 Luotettava ja ajantasainen tiedottaminen	41
3.7.3 Valvonta ja tarkastus	42
4 Tarkastusviraston kannanotot	44
Liitteet	48
Lähteet	79

Hyvä hallintomalli valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja niiden omistajaohjauksessa

Yhtiö ja sen toimeenpanimet harjoittavat corporate governancea, ja omistajat harjoittavat omistajaohjausta ja näistä yhdessä muodostuu hyvän hallintomallin kokonaisuus. Hyvä hallintomalli on yhtiöiden pitkäjänteisen tuloksellisen ja vaikuttavan toiminnan edellytys.

Valtion erityistehtäviä toteuttavissa valtioenemmistöisissä yhtiöissä valtiolla on omistajana yhteiskunnallisia tavoitteita. Yhtiöillä on joko tietty valtion niille osoittama tehtävä tai jokin sellainen erivapaus, jonka vuoksi ne eivät toimi ensisijaisesti kaupallisin ehdoin ja niitä ohjataan ensisijaisesti erityistehtävätavoittein. Yhtiöiden omistajaohjaus on hajautettu kuudelle sektoriministeriölle ja yhdelle virastolle. Lisäksi kaupallisten valtionyhtiöiden omistajaohjausta keskitetysti hoitavalla valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolla on omistajaohjauksessaan kolme valtioenemmistöistä erityistehtävayhtiötä. Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla omistajat joko suoraan tai edustajiensa välityksellä vaikuttavat yhtiön toimintaan ja kehitykseen.

Omistajaohjaajien lisäksi tarkastuksen kohteena oli 18 valtioenemmistöistä erityistehtävayhtiötä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2011 noin 4 miljardia euroa, taseiden loppusumma noin 11,5 miljardia euroa ja henkilöstön määrä noin 7 000 henkilöä. Valtioenemmistöisistä erityistehtävayhtiöistä ja valtion muusta yhtiöomaisuudesta huolehditaan omistajaohjauksen keinoin ja välinein noudattaen valtion omistajapolitiikassa määriteltyjä periaatteita. Tapana on ollut, että uusi hallitus vahvistaa harjoittamansa omistajapolitiikan tavoitteet ja menettelytavat valtioneuvoston periaatepäätöksen muodossa. Uusin, pääministeri Kataisen hallituksen omistajapolitiikkaa koskeva periaatepäätös on tehty 3.11.2011.

Tarkastuksen johtopäätöksenä oli, että valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös on vakiinnuttanut asemansa omistajaohjauksessa. Omistajaohjauksessa on saatu tarkoituksenmukaisesti vietyä käytäntöön periaatepäätöksen linjaamat periaatteet ja toimintatavat. Ohjaavien ministeriöiden ja virastojen harjoittamassa omistajastrategisessä seurannassa ja valvonnassa on jonkin verran eroja eikä yhtiökohtainen omistajastrategia kaikilta osin aina tue omistajastrategisen työn jatkuvuutta ja vastuunkantoa. Tämän varmistamiseksi omistajastrategia ja sen muutokset olisi tehtävä kirjallisesti ja omistajastrategia-asiakirjasta on ilmettä-

vä kuka on omistajastrategian tai siihen tehdyt muutokset hyväksynyt ja milloin.

Valtion harjoittama omistajaohjaus on ammattimaista ja valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös on vakiinnuttanut asemansa omistajaohjauksessa hyödynnettävänä ja menettelytavoissa noudatettavana suosituksena. Tosin periaatepäätöksessä edellytettyjen, hallituskaudeksi perustettavien valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston ja sektoriministeriöiden välisten yhteistyöryhmien käynnistäminen on edennyt vitkaan. Kaikki omistajaohjaajat ovat tehneet omistajastrategista työtä, mikä antaa edellytykset ottaa tarvittaessa kantaa yrityksen strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin.

Omistajaohjaus on järjestetty ja saatu toimimaan pääosin tarkoituksenmukaisesti. Omistajaohjaukseen liittyvää yhteydenpitoa omistajaohjaavien ministeriöiden tai virastojen ja ohjattavien yhtiöiden välillä voi luonnehtia säännölliseksi ja pragmaattiseksi, asiaan ja tilanteeseen nähden kulloinkin sopivalla tavalla tapahtuvaksi. Valtion erityistehtävayhtiöiden omistajaohjaukseen liittyviä hankaluuksia on melko vähän.

Yhtiökohtainen omistajastrategia ei kaikilta osin aina tue omistajastrategisen työn jatkuvuutta ja vastuunkantoa. Yhtiökohtaisen omistajastrategian tulisi olla keskeinen ohjausväline, johon omistajapolitiikan päämäärät konkreettisesti kiteytyvät. Se yhtäältä ohjaa valtio-omistajan toimia ja toisaalta sitä päivitetään toimintaympäristömuutosten sekä valtio-omistajan että yhtiön toiminnan seurauksena. Ohjaavan ministeriön tai viraston harjoittaman omistajastrategisen työn sisältöä, muotoa tai päivittämistarvetta ei ole kuitenkaan käsitelty valtion omistajapolitiikkaa koskevassa periaatepäätöksessä eikä muussa omistajaohjausohjeistuksessa.

En god förvaltningsmodell i de bolag som fullgör statens specialuppdrag och i ägarstyrningen av dem

Ett bolag och dess organ bedriver corporate governance, och ägarna bedriver ägarstyrning, och dessa tillsammans utgör helheten för en god förvaltningsmodell. En god förvaltningsmodell är förutsättningen för en långsiktigt resultatrik och verkningsfull verksamhet hos bolagen.

I de bolag med statligt majoritetsägarande som fullgör statens specialuppdrag har staten som ägare samhällliga målsättningar. Bolagen har antingen ett visst uppdrag som staten har tilldelat dem, eller någon sådan dispens varigenom de inte fungerar primärt på kommersiella villkor och de styrs primärt med målsättningar för specialuppdraget. Ägarstyrningen av bolagen har uppdelats på sex sektorministerier och ett ämbetsverk. Dessutom har ägarstyrningsavdelningen vid statsrådets kansli, som centraliserat sköter ägarstyrningen av de kommersiella statsbolagen, tre bolag med statligt majoritetsägarande som fullgör statens specialuppdrag i sin ägarstyrning. Med ägarstyrning avses de åtgärder, med vilka ägarna antingen direkt eller genom sina företrädare inverkar på bolagets verksamhet och utveckling.

Föremål för revisionen var förutom de som utövar ägarstyrningen, 18 bolag med statligt majoritetsägarande som fullgör statens specialuppdrag. Deras sammantagna omsättning år 2011 var ca 4 miljarder euro, balansräkningarnas slutsumma ca 11,5 miljarder euro och personalstyrkan ca 7 000 personer. För bolagen med statligt majoritetsägarande som fullgör specialuppdrag och statens övriga bolagegendom sörjs med ägarstyrningens medel och verktyg under iakttagande av de principer som har fastställts för statens ägarpolitik. Praxis har varit, att en ny regering bekräftar den bedrivna ägarpolitikens målsättningar och förfaringssätt i form av ett principbeslut av statsrådet. Det senaste principbeslutet, som avser statsminister Katainens regerings ägarpolitik, har fattats 3.11.2011.

Slutledningen vid revisionen var, att statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik har befast sin ställning i ägarstyrningen. I ägarstyrningen har man på ett ändamålsenligt sätt lyckats med att i praktiken förverkliga de i beslutet angivna principerna och verksamhetssätten. I den ägarstrategiska uppföljning och tillsyn som utövas av de styrande ministerierna och ämbetsverken förekommer i viss mån skillnader, och en bolagsspecifik ägarstrategi stöder inte alltid till alla delar kontinuitet och ansvarstagande i det ägarstrategiska arbetet. För att säkerställa detta borde ägarstrategi och

ändringarna i den göras upp skriftligt och av ägarstrategidokumentet bör framgå vem som har godkänt ägarstrategin eller ändringarna i den och när.

Den av staten utövade ägarstyrningen är professionell och statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik har befast sin ställning som en rekommendation vilken utnyttjas i ägarstyrning och iakttas i förfarandena. Å andra sidan har det gått trögt att få i gång de i principbeslutet förutsatta samarbetsgrupperna mellan ägarstyrningsavdelningen vid statsrådets kansli och sektorministerierna, som skulle inrättas för regeringsperioden. Alla de som utövar ägarstyrning har gjort ägarstrategiskt arbete, vilket ger förutsättningar för att vid behov ta ställning till företagets strategiska och ekonomiska frågor.

Ägarstyrningen har ordnats och huvudsakligen fått fungera ändamålsenligt. Den med ägarstyrningen förenade kommunikationen mellan de ministerier eller ämbetsverk som utövar ägarstyrningen och de bolag som styrs kan karakteriseras som regelbunden och pragmatisk och lämpligt anpassad till respektive ärende och situation. Besvärligheter i ägarstyrningen av bolagen med statens specialuppdrag förekommer tämligen litet.

Den bolagsspecifika ägarstrategin stöder inte till alla delar alltid kontinuitet och ansvarstagande i det ägarstrategiska arbetet. Den bolagsspecifika ägarstrategin borde vara det centrala styrningsverktyget, som konkret utkristalliserar målsättningarna i ägarpolitiken. Å ena sidan styr den staten-ägarens åtgärder och å andra sidan uppdateras den till följd av förändringar i verksamhetsomgivningen och av staten-ägarens och bolagets verksamhet. Innehållet i, formen för eller behovet av uppdatering av det ägarstrategiska arbete som bedrivs av det styrande ministeriet eller ämbetsverket har emellertid inte behandlats i principbeslutet om statens ägarpolitik eller i övriga instruktioner om ägarstyrningen.

1 Johdanto

Tuloksellisuustarkastus ”Hyvä hallintomalli valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja niiden omistajaohjauksessa” kohdistettiin niihin toimintaperiaatteisiin, joita valtion erityistehtävayhtiöiden ohjauksessa noudetaan (omistajaohjaus) ja yhtiöiden noudattamaan corporate governanceen.

Tarkastuksessa pyrittiin selvittämään, miten valtion omistajavaltaa käyttävät viranomaiset ja omistajaohjauksen kohteena olevat valtion erityistehtävää hoitavat valtioenemmistöiset osakeyhtiöt ovat noudattaneet ja hyödyntäneet hyvän hallintomallin menettelytapoja.

Tarkastus sisällytettiin Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastussuunnitelmaan 2011–2014 tarkastuksien kohdentamista palvelevien riskianalyyysien perusteella.

Valtion omistajaohjauksen osittainen keskittäminen toteutui keväällä 2007, jolloin kaupallisesti toimivien valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus keskitettiin valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolle. Valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjaus jakautuu edelleen usean vastuuministeriön ja viraston kesken. Lisäksi valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa on kaupallisten yhtiöiden lisäksi kolme valtioenemmistöistä erityistehtävayhtiötä. Valtion erityistehtävayhtiöillä on joko tietty valtion niille osoittama tehtävä tai jokin sellainen erivapaus, jonka vuoksi ne eivät toimi kaupallisin ehdoin eikä niitä ohjata kaupallisin ehdoin kilpailullisessa ympäristössä.

Valtion omistajapolitiikkaa koskeva periaatepäätös koskee myös erityistehtävayhtiöiden omistajaohjausta ja yhtiöiden edellytetään soveltuvien osin myös noudattavan corporate governance -suosituksia.

Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007) määrittelee omistajaohjauksen valtion äänioikeuden käyttämiseksi yhtiökokouksissa sekä muiksi toimenpiteiksi, joilla valtio osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiöiden hallintoon ja toimintaperiaatteisiin. Hallituksen esityksessä (HE 80/2007) on omistajaohjauksen kattavuutta tarkennettu siten, että omistajaohjaus kattaa valtion virallisen ja muodollisesti vain yhtiökokouksessa käyttämän äänivallan lisäksi myös epävirallisen yhteydenpidon ja omistukseen perustuvan vaikutusvallan käyttämisen.

Omistajaohjauksella tarkoitetaan yleensä niitä toimenpiteitä, joilla omistajat joko suoraan tai edustajiensa välityksellä vaikuttavat yhtiön toimintaan ja kehitykseen. Omistajaohjaus on osakkeenomistajan toimintaa yri-

tyksen menestymisen ja omistajan edun toteutumisen hyväksi.¹ Valtion yhtiöomaisuudesta huolehditaan omistajaohjauksen keinoin ja välinein noudattaen valtio omistajapolitiikassa määriteltyjä periaatteita. Tapana on ollut, että Suomen uusi hallitus vahvistaa harjoittamansa omistajapolitiikan tavoitteet ja menettelytavat valtioneuvoston periaatepäätöksen muodossa. Uusin, pääministeri Kataisen hallituksen omistajapolitiikkaa koskeva periaatepäätös tehtiin 3.11.2011.

Valtion omistajapolitiikkaa koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä hyvän corporate governancen kehittäminen on nähty omistajaohjauksen tärkeäksi tavoitteeksi ja välineeksi. Corporate governance -termille on useita eri määritelmiä. Valtionyhtiöissä valtio-omistaja on yleensä katsonut corporate governancen tarkoittavan ensisijaisesti hyvää ja toimivaa päätösvallan ja valvonnan kokonaisuutta. Valtionyhtiöiden odotetaan tuntevan sekä kotimaiset että kansainväliset corporate ce -suositukset ja toteuttavan niiden mukaisia parhaita käytäntöjä. Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (uusin 15.6.2011) käytetään soveltuvin osin mallina myös listaamattomien valtio-omisteisten yhtiöiden hallinnoinnissa ja raportoinnissa.

Yhtiö ja sen toimielimet harjoittavat corporate governancea, ja omistajat harjoittavat omistajaohjausta ja näistä yhdessä muodostuu hyvän hallintomallin kokonaisuus. Hyvä hallintomalli on yhtiöiden pitkäjänteisen tuloksellisen ja vaikuttavan toiminnan edellytys.

Tarkastus rajautui hyvän hallintomallin edellytyksiin, so. edellä mainittujen periaatteiden ja suositusten käyttämiseen. Tarkastuksessa ei otettu kantaa siihen, onko periaatteiden ja suositusten käyttäminen vaikuttanut positiivisesti yksittäisten omistajaohjaajien ja yhtiöiden toiminnan tuloksellisuuteen.

¹ *Timonen: Valtion omistajaohjauksen muodot. Esitelmä valtion omistajapolitiikka -seminaarissa 12.3.2003.*

2 Tarkastusasetelma

2.1 Tarkastuskohteen kuvaus

Hyvän hallintomallin puitteet ja valtiontaloudellinen merkitys

Tässä tarkastuksessa hyvän hallintomallin puitteiden määritettiin muodostuvan valtion omistajapolitiikkaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä, Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin corporate governance -suosituksista, osakeyhtiölaista ja valtion erityistehtäväyhtiöiden yhtiökohtaisista laeista ja asetuksista. Tarkastuksessa keskityttiin valtioneuvoston periaatepäätökseen valtion omistajapolitiikasta sekä osaan Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin corporate governance -suosituksista.

Hyvän hallintomallin tai omistajaohjauksen välitön valtiontaloudellinen merkitys ei ole määritettävissä. Tarkastuskohteen välillistä valtiontaloudellista merkitystä voi arvioida kohteena olevan toiminnan volyymien perusteella. Tarkastuksen kohteena olleita valtion erityistehtäväyhtiöitä oli 18 kappaletta, joiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2011 oli noin 4 miljardia euroa, taseiden loppusumma noin 11,5 miljardia euroa sekä henkilöstön määrä noin 7 000 henkilöä (luvut konsernilukuja).

Valtion erityistehtävää hoitavat osakeyhtiöt ja omistajaohjausta harjoittavat ministeriöt ja virastot

Valtionyhtiön tehtävä vaikuttaa omistajaohjauksen tavoitteeseen. Valtion omistajapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan kaupallisesti toimivia yhtiöitä tulee ohjata ensisijaisesti taloudellisin perustein ja sovittaa mahdolliset muut ohjaukseen vaikuttavat tekijät niihin. Erityistehtäväyhtiöitä tulee sen sijaan ohjata ensisijaisesti ei-taloudellisin perustein (erityistehtävätavoittein) sekä sovittaa taloudelliset ja tehokkuusperusteet erityistehtävätavoitteisiin. Valtion erityistehtäviä toteuttavissa yhtiöissä valtiolla on omistajana yhteiskunnallisia tavoitteita, mutta yhtiöiden taloudellista toimintaa ohjataan taloudellisin perustein.

Valtioenemmistöisten erityistehtäväyhtiöiden omistajaohjaus ja omistajavallan käyttö on hajautettu kuudelle sektoriministeriölle ja yhdelle virastolle: liikenne- ja viestintäministeriölle, opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, ulkoasiainministeriölle, valtiovarainministeriölle ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle. Lisäksi kaupallisten valtionyhtiöiden omistajaohjausta keskite-

tysti hoitavalla valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolla on omassa omistajaohjauksessaan myös kolme valtioneemmistöistä erityistehtävä-yhtiötä. Omistajaohjausosasto tekee myös yhteistyötä sektoriministeriöiden kanssa yhtiöiden omistajaohjauksessa.

Omistajaohjaajista tarkastuskohteena oli kahdeksan ministeriötä tai virastoa, ja valtioneemmistöisistä osakeyhtiöistä tarkastuskohteena oli 18 valtion erityistehtävää hoitavaa yhtiötä. Yhtiöistä ja niiden omistajaohjaajista olivat mukana kaikki valtion erityistehtävää hoitavat, toimivat², valtioneemmistöiset yhtiöt paitsi Yleisradio Oy. Yleisradio Oy on rajattu tarkastuksen ulkopuolelle, koska yhtiö toimii eduskunnan omistajaohjauksessa yhtiön hallintoneuvoston kautta, vaikka yhtiö on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla.

² Mukana eivät ole selvitystilassa olevat yhtiöt.

TAULUKKO 1. Valtioenemmistöiset erityistehtävyyhtiöt³ ja niiden omistajaohjauksesta vastaavat ministeriöt tai virastot; tilinpäätösluvut ovat vuodelta 2011, mikäli yhtiö on konsernin emoyhtiö, ovat luvut konsernilukuja.

Yhtiö	Toimiala	Liikevaihto, milj. euroa	Tase, milj. euroa	Henkilöstön määrä	Vastuuministeriö tai virasto
Alko Oy	alkoholijuomien vähittäismyynti	1 173	268	2 624	STM
CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy	tutkimuksen, opetuksen, kulttuurin ja hallinnon tietotekniikkapalvelut	27	15	219	OKM
Finavia Oy	lentoasemaverkosto ja lennonvarmistusjärjestelmä	364	714	2 263	LVM
Finnfund (Teollisen yhteistyön rahasto Oy)	erityisrahoituslaitos	22	278	49	UM
Finnpilot Pilotage Oy	luotsauspalvelut	36	26	349	LVM
Finnvera Oyj	erityisrahoituslaitos	232	2 890	413	TEM
Governia Oy	sijoitusyhtiö	122	334	59	VNK, omistajaohjausosasto
Hansel Oy	hankintakeskus	8	17	66	VM
Haus Kehittämiskeskus Oy	täydennyskoulutus ja kehittämispalvelut	7	4	31	VM
Solidium Oy	sijoitusyhtiö	149 (liiketoiminnan muut tuotot)	6 350	11	VNK, omistajaohjausosasto
Suomen Erillisverkot Oy	teleliikenne	32	106	76	VNK, omistajaohjausosasto

³ Pl. Oy Yleisradio Oy.

Yhtiö	Toimiala	Liikevaihto, milj. euroa	Tase, milj. euroa	Henkilöstön määrä	Vastuuministeriö tai virasto
Suomen Teollisuussijoitus Oy	pääomasijoitustoiminta	32 (rahoitustuotot)	512	26	TEM
Tietokarhu Oy	verohallinnon tietotekniset palvelut	40	13	305	VM
Veikkaus Oy	veikkaus- ja arpajatoiminta	1793		324	OKM
VTT Expert Services Oy	asiantuntijaselvitykset, sertifiointi, testaus, kalibrointi	22	14	220	VTT
VTT Memsfab Oy	mikro- ja nanoelektronikan materiaalien ja komponenttien sopimusvalmistus	VTT
VTT Ventures Oy	spin off -yritysten omistukset ja kehittäminen	VTT
VTT International Oy	kansainvälisten toimipisteiden hallinnointi ja kehitys	0,1	1	1	VTT

2.2 Tarkastuskysymykset ja tarkastuskriteerit sekä rajaukset

Tarkastuksen pääkysymyksenä oli, miten valtion omistajalle kuuluvaa määräysvaltaa käyttävät viranomaiset ja omistajaohjauksen kohteena olevat valtioenemmistöiset yhtiöt ovat noudattaneet ja hyödyntäneet hyvän hallinnon menettelytapoja. Tarkoituksenmukaiseksi hyödyntämiseksi katsottiin tarkastuskriteereinä esitettyjen periaatteiden tai suositusten noudattaminen tai perusteltu ja dokumentoitu selitys, miksi yksittäistä periaatetta tai suositusta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi noudattaa.

Pääkysymystä tarkentavana ja konkretisoivana kysymyksenä oli, miten valtion omistajapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen linjaamia periaatteita ja toimintatapoja sekä osa arvopaperimarkkinayhdistyksen Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksista on otettu käyttöön valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa ja näiden yhtiöiden hallinnointitavoissa.

Eroa omistajaohjauksen ja corporate governancen välillä voi luonnehtia siten, että yhtiö ja sen toimielimet, erityisesti hallitus, harjoittavat corporate governancea ja omistajat harjoittavat omistajaohjausta. Riippumatta siitä, miten laajasti corporate governance -käsite kulloinkin määritellään, on sen soveltamisessa aina keskeistä hyvä hallitustyöskentely. Tämä ilmenee välillisesti myös Suomen listayhtiöiden hallintokoodin sisällöstä: yli puolet suosituksista koskee yrityksen hallitusta tai hallituksen valiokuntia.

Tarkastus rajautui sen tarkastamiseen, missä määrin suosituksia on otettu käyttöön. Tarkastuksessa ei yksittäisistä yhtiöistä käyty läpi tai arvioitu sitä, miten tehokkaasti suositusten käyttöönotto on parantanut tai varmistanut yksittäisen yhtiön hyvän hallinnon toteutumista ja yhtiön ohjauksen ja valvonnan kokonaisuutta.

Tarkastus kohdistui pääosin vuosien 2010, 2011 ja 2012 toimintaan ja noudatettuihin menettelytapoihin.

Suurin osa tarkastuskriteereistä ja pääkysymystä täydentävistä osakysymyksistä on otettu suoraan valtioneuvoston periaatepäätöksistä (Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös 3.11.2011 ja 7.6.2007) ja joitakin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodista (15.6.2010). Tarkastuskriteereitä asetettiin kolmelle asiakokonaisuudelle:

1. Hallituksen valinta ja palkitseminen
 - *Riippumattomuus*: onko hallituksen jäseniksi valittu yhtiön ulkopuolisia asiantuntijoita, onko kiinnitetty huomiota jäsenten riippumatto-

- muuteen toisistaan ja jäsenten riippumattomuuteen yhtiöstä sekä jäsenten riippumattomuuteen valtio-omistajasta?
- *Asiantuntevuus*: onko ehdokasasettelussa ollut keskeisenä perusteena ehdokkaiden kokemus ja asiantuntemus?
 - *Yhteistyökyky*: onko ehdokasasettelussa ollut keskeisenä perusteena hallituksen yhteistyökyvyn varmistaminen?
 - *Ajankäyttö*: onko selvitetty se, onko hallituksen jäseneksi valittavalla mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen?
 - *Sukupuolten tasa-arvo*: onko hallitusjäseniä ehdotettaessa ja valittaessa varmistettu molempien sukupuolten riittävästä (40 %) edustuksesta yhtiöiden hallituksessa?
 - *Henkilöstön edustus*: onko henkilöstön edustus ja vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoelimissä turvattu vähintään henkilöedustuksesta annetun lain määrittelemissä puitteissa?
 - *Yhtiökohtaisen lain ja yhtiöjärjestyksen vaatimukset*: jos hallituksen jäseniä asetetaan yhtiötä koskevan lain tai yhtiöjärjestyksen mukaan erityisessä järjestyksessä, onko näitä vaatimuksia noudatettu?
 - *Rekrytointipohjan laajentaminen*: onko kiinnitetty huomiota rekrytointipohjan laajentamiseen ja varmistettu, että rekrytoitaessa virkamiehiä hallitustehtäviin nämä hallitustehtävät ovat julkisia ja tieto niistä helposti saatavilla?
 - *Virkamiesten valinta hallitukseen*: onko valtiolla suora (virkamies)edustus hallituksessa, onko virkamiehen hallitukseen valinnan jälkeen noudatettu hallintolain esteellisyyssäännöksiä ja sitä, että virkamies toimii yhtiötä koskevan yksityisoikeudellisen lainsäädännön ja ohjeistuksen määrittelemissä puitteissa, onko varmistettu, että yhtiön hallituksen puheenjohtajana oleva virkamies ei ole yhtiön omistajaohjauksesta pääasiallisesti vastaavan virkamiehen esimies, onko varmistettu, että hallituksen jäsenenä oleva virkamies ei osallistu yhtiötä koskeviin omistajaohjaustehtäviin liittyvään valmisteluun ja päätöksentekoon tai yhtiötä koskevien omistajapoliittisten ratkaisujen tekemiseen?
 - *Palkitseminen ja avoimuus*: onko varmistettu, että hallitustyöskentelystä maksettavissa palkkioissa noudatetaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanottoa 8.9.2009 sen hallitusten palkkioita koskevalta osalta ja että em. kannanoton mukaisesti verkkosivuilla on tiedot yhtiön hallituksen, toimitusjohtajan ja johtoryhmän palkkioista, onko hallituksen puheenjohtaja kuvannut yhtiökokouksessa osakkeenomistajille voimassa olevat johdon palkitsemisjärjestelmät ja niiden toteutumisen sekä arvioinut niiden toimivuutta ja merkitystä?

2. Hallituksen ja sen valiokuntien työskentely
 - *Hallituksen oma corporate governance*: onko hallitus laatinut toimintaansa varten kirjallisen työjärjestyksen, onko hallitus vuosittain tai säännöllisin väliajoin arvioinut toimintaansa ja työskentelytapojaan joko sisäisenä arviointina tai käyttämällä ulkopuolista arvioijaa, onko yhtiö julkaissut verkkosivuillaan kuvauksen noudattamastaan hallinto- ja ohjausjärjestelmästä ja onko em. kuvaus käsitelty joko hallituksessa tai sen tarkastusvaliokunnassa, jos hallituksella on valiokuntia, onko se vahvistanut niiden keskeiset tehtävät valiokuntien työjärjestyksessä, jos hallituksella on tarkastusvaliokunta, onko valiokunnan vahvistetussa työjärjestyksessä ainakin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin 15.6.2010 suosituksen 27 mukaiset tehtävät, jos hallituksella ei ole tarkastusvaliokuntaa, onko hallituksella kirjalliset perustelut sille, ettei valiokunnan perustamista ole katsottu tarpeelliseksi, jos hallituksella ei ole tarkastusvaliokuntaa, onko hallinnointikoodin suosituksen 27 mukaiset tehtävät kirjattu hallituksen työjärjestykseen koko hallituksen tehtäväksi tai toisen valiokunnan tehtäväksi?
 - *Yksityisoikeudellinen tilintarkastus*: onko hallitus tai sen tarkastusvaliokunta arvioinut systemaattisesti yhtiön tilintarkastajien toimintaa ja tehokkuutta?
 - *Yritysstrategia*: onko omistajan ja yhtiön välinen yhteydenpito toteutettu siten, että omistajaohjauksesta vastaava ministeriö tai virasto on ennalta tietoinen merkittävistä toimialaan ja strategiaan vaikuttavista tekijöistä, määritteleekö yhtiön kaupallisia toimintoja koskevan liiketoiminnallisen strategian kokonaan yhtiön toimiva johto ja hallitus?
3. Erityistehtävayhtiön omistajaohjauksesta vastaavan sektoriministeriön työ ja ministeriön ja VNK:n omistajaohjausosaston välinen yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako
 - *Yhtiökokousvalmistelu*: onko ministeriö tai virasto valmistellut valtiomistajan yhtiökokousten päätöksentekoon liittyvät asiat?
 - *Seuranta ja yhteydenpito*: onko ministeriö tai virasto huolehtinut yhtiökokousten välisestä yhtiön seurannasta, onko käyty läpi yhtiön hallituksen toimintakertomukset ja yhtiön vuosikertomukset sekä vuositilintarkastuskertomukset ja mahdolliset muut tilintarkastajien yhtiökokoukselle/omistajille antamat raportit tai lausunnot, onko huolehdittu yhteydenpidosta yhtiön hallituksen puheenjohtajan ja yhtiön toimitusjohtajan kanssa?
 - *Erityistehtävästä huolehtiminen*: onko ministeriö tai virasto määritellyt erityistehtävän ja siitä johtuvat yhtiökohtaiset vaatimukset, onko ministeriö tai virasto määritellyt erityistehtävästä yhtiölle aiheutuvat kustannukset ja tehnyt tarvittaessa esitykset niitä varten varattavista

määrärahoista tai niiden kattamiseen käytettävästä varallisuudesta, onko ministeriö tai virasto vastannut em. määrärahojen käytöstä ja siihen liittyvästä valvonnasta, onko ministeriö tai virasto seurannut ja arvioinut erityistehtävän hoitamista sekä sen kustannustehokkuutta?

- *Omistajastrategia*: onko ministeriö tai virasto laatinut ja hyväksynyt yhtiökohtaisen omistajastrategian?
- *Omistajaohjauksen organisointi ja koordinointi*: onko ministeriössä tai virastossa sellainen yksikkö tai henkilö, jolle omistajaohjaukseen liittyvä valmistelu, seuranta ja yhteydenpito kuuluvat?
- *Palkitseminen ja sen avoimuus*: onko vähintään kerran vuodessa varmistettu, että verkkosivuilla on talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanoton 8.9.2009 mukaisesti ajan tasalla olevat tiedot yhtiön hallituksen, toimitusjohtajan ja johtoryhmän palkkioista ja niiden perusteista sekä varmistettu että hallitustyöskentelystä maksettavissa palkkioissa noudatetaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanottoa, onko yhtiön omistajaohjauksesta vastaava sektoriministeriö tai virasto vienyt yhtiön palkitsemisjärjestelmät tai niiden uudistamiset valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston arvioitavaksi?
- *Yhteistyö sektoriministeriön (vastuuministeriö) ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston kesken*: onko omistajaohjausosasto nimennyt osastolta henkilön, joka toimii yhteyshenkilönä vastuuministeriön tai vastuuviraston suuntaan ja joka seuraa omistajaohjausosastolla yhtiön hallintoa ja taloudellista tilaa sekä niitä koskevaa raportointia, onko omistajaohjausosasto antanut vastuuministeriölle tai vastuuvirastolle mahdollisuuden esittää ministeriön tai viraston käsitys asiasta, ennen kuin omistajaohjausosasto on vienyt erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjausta koskevat yleiset ohjeet ja linjat talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyyn, onko muun kuin yhtiölle toimiohjeita sisältävän ohjeistuksen (= vastuuministeriön tai viraston yhtiölle antama yleinen ohjeistus) valmistelussa kuultu omistajaohjausosastoa, onko erityistehtävyyhtiöiden omistajaohjausta varten perustettu hallituskaudeksi vastuuministeriön tai vastuuviraston ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät ja onko työryhmässä jäsenenä 1–2 vastuuministeriön ja 1–2 omistajaohjausosaston edustajaa ja ovatko työryhmät kokoontuneet vähintään kahdesti vuodessa, ovatko työryhmät kiinnittäneet huomiota yhtiön erityistehtävän ja erityisaseman määrittelyyn ja merkitykseen omistajaohjauksen kannalta, yhtiön erityistehtävän hoitamisen kustannustehokkuuteen, yhtiön hallituksen kokoonpanoon ja uudistamistarpeeseen, yhtiön palkitsemisjärjestelmien ja palkitsemiskäytäntöjen ajan- ja asianmukaisuuteen, arvioineet vähintään 2–3 vuoden välein yhtiön erityistehtävän tai erityis-

aseman mahdollisia muutoksia ja niiden merkitystä omistajaohjauksen kannalta?

2.3 Tarkastuksen tietoaineistot

Kriteereiden lähdeaineistona olivat aiheeseen liittyvät säädökset ja niihin liittyvät valmisteluasiakirjat ja aiheeseen liittyvä koti- ja ulkomainen kirjallisuus sekä kotimaiset hyvää omistajahallintoa (corporate governance) ja valtion omistajapolitiikkaa koskevat ohjeet ja suositukset.

Tarkastusaineistoa kerättiin kahdella Webropol-kyselyllä tehdyllä tietopyynnöllä, joista ensimmäinen suoritettiin keväällä 2012 ja toinen syksyllä 2012. Kysymykset koskivat vuosien 2010, 2011 ja 2012 toimintaa ja menettelytapoja. Jos menettelytavat olivat vuosien aikana vaihdelleet, pyydettiin vastaajia kyllä/ei-tyyppisissä kysymyksissä vastaamaan vuonna 2012 noudattamansa menettelytavan perusteella.

Ensimmäinen kysely keväällä 2012 suunnattiin yhtiön omistajaohjauksesta vastaaville ministeriöille ja virastoille. Kustakin omistajaohjauksen kohteena olevasta yhtiöstä pyydettiin täyttämään oma lomakkeensa ja vastaajaksi pyydettiin sellaista omistajaohjauksesta vastaavaa virkamiestä, joka ei ole asianomaisen yhtiön hallituksen jäsen.

Toinen kysely suunnattiin syksyllä 2012 kaikille tarkastuksessa mukana olleille valtion erityistehtävää hoitaville valtioneemmistöisille osakeyhtiöille. Lomakkeen kysymyksistä kolme osoitettiin nimenomaisesti yhtiön toimitusjohtajan vastattavaksi ja kolme yhtiön hallituksen puheenjohtajan vastattavaksi. Muita kysymyksiä ei kohdennettu tietyille henkilöille.

Vastausten jälkeen omistajaohjauksesta vastaavien virkamiesten ja yhtiöiden edustajien kanssa käytiin tarvittaessa läpi tarkemmin niin kyselyn vastauksia kuin tarkastuksen muitakin teemoja sekä pyydettiin lisätietoja ja tarkastettiin tarkastusaiheeseen liittyviä asiakirjoja, kuten yhtiökohtaiset omistajastrategiat. Lisäksi laajempi temahaastattelu tehtiin neljän hallituksen puheenjohtajan kanssa. Haastattelujen teemoina olivat muun muassa hallituksen vaikutus ja rooli yritysten johtamisessa ja yritysten keskustelu- ja työskentelyilmapiirissä, hallituksen rooli yrityksen strategiaprosessissa, hallituksen työskentelytapa, hallituksen harjoittama valvonta, corporate governance -koodien hyödyt ja haitat hallituksen puheenjohtajan näkökulmasta sekä hallituksen rooli yrityksen tulevaisuudesta ja asiakkaista huolehtimisessa.

Kyselylomakkeet ovat tarkastuskertomuksen liitteenä 1 ja 2.

3 Tarkastushavainnot

Tässä luvussa käydään läpi ministeriöiden ja virastojen harjoittamaan omistajaohjaukseen ja yhtiöiden harjoittamaan corporate governanceen liittyvät keskeiset tarkastushavainnot.

3.1 Ministeriöiden ja virastojen harjoittama yleinen omistajaohjaus

3.1.1 Yhtiökokousasiat ja yhtiön seuranta sekä yhteydenpito yhtiöön

Kyselyn mukaan kaikki ministeriöt tai virastot ovat valmistelleet valtio-omistajan yhtiökokousten päätöksentekoon liittyvät asiat, minkä voidaan katsoa olevan omistajaohjauksen perustehtäviä.

Yhtiön seurantaan osana omistajaohjausta kuuluu kaikilla omistajaohjaajilla aina yhtiön vuosikertomuksen ja hallituksen/johtokunnan toimintakertomuksen läpikäynti sekä tilintarkastuskertomuksen läpikäynti.

Kaikki ministeriöt tai virastot ovat osana omistajaohjausta ja seurantaa pitäneet yhteyttä yhtiön johtoon, toimitusjohtajaan, useimmat yli viisi kertaa vuodessa. Toimitusjohtajien mielestä yhteydenpito on ollut riittävää.

Kaikki ministeriöt ja virastot ovat myös pitäneet yhteyttä hallituksen puheenjohtajaan, useimmat yli viisi kertaa vuodessa. Puheenjohtajien mielestä yhteydenpito on ollut riittävää.

Ministeriöiden tai virastojen yhteydenpitoon yhtiön kanssa sisältyy sekä muodollisia kokouksia että vapaamuotoisempaa keskustelua tai puhelinneuvottelua. Kaikkien yhtiöiden käsityksen mukaan omistajan ja yhtiön yhteydenpito on toteutettu siten, että yhtiön omistajaohjauksesta vastaava ministeriö/virasto on ennalta tietoinen merkittävistä toimialaan ja strategiaan vaikuttavista yrityksen päätöksistä.

3.1.2 Yhtiön erityistehtävän huomioon ottaminen

Kaikki ministeriöt tai virastot ovat seuranneet ja arvioineet yhtiönsä erityistehtävän hoitamista ja sen kustannustehokkuutta.

Periaatepäätöksen (2011) mukaan yhtiöiden erityistehtävät sekä yhtiöihin liittyvät strategiset intressit vielä täsmennetään ja julkaistaan vuoden 2012 loppuun mennessä.

Erityistehtävien ja strategisten intressien täsmentämistä valmisteltiin vastuuministeriöiden ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston välisissä yhteistyöryhmissä vuoden 2012 aikana. Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi joulukuussa 2012 erityistehtävän määrittelyn 19 yhtiölle ja strategisen intressin määrittelyn 17 yhtiölle. Jatkoneuvotteluihin vuoden 2013 alkupuolelle jäivät erityistehtävän tai strategisen intressin määrittely kuudelle yhtiölle. Tarkoitus on, että talouspoliittisen ministerivaliokunnan lopullisen hyväksynnän jälkeen erityistehtävien määrittelyt ja strategiset intressit julkaistaan omistajaohjauksen verkkosivuilla kevään 2013 aikana.⁴

Ohjausvälineiden käyttö ja merkitys omistajaohjauksen linjausten ja erityistehtävän yhteen sovittamisessa

Omistajaohjausministeriöillä tai virastoilla on käytössään erilaisia ohjauskeinoja sen varmistamiseksi, että yhtiöissä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia (valtioneuvoston periaatepäätös omistajapolitiikasta) ottaen samalla huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet. Tässä työssä yhtiökohtaisen lain merkitys on suuri lähes kaikkien niiden ministeriöiden ja virastojen arvioissa, joiden alaisia yhtiöitä koskee yhtiökohtainen laki.

Yhtiöjärjestyksen⁵ merkitys arvioitiin suureksi noin puolessa ministeriön tai viraston ohjauksessa olevissa yhtiöissä, kohtalaiseksi noin neljänneksessä ja pieneksi noin neljänneksessä. Pieneksi yhtiöjärjestyksen merkitys yhteen sovittamisessa oli arvioitu kaikissa neljässä⁶ VTT:n omistajaohjaamissa tytäryhtiöissä sekä työ- ja elinkeinoministeriön omistajaohjauksessa olevassa Finnvera Oyj:ssä.

Yhtiöiden toiminnan erityisluonne ilmenee yleensä myös yhtiöjärjestyksistä: in house –asema, yksinoikeus toimintaan, voittoa tavoittelematon toiminta tai mahdollisuus poiketa osakkeenomistajan voitontuotto-olettamuksesta, tarjonnan puutteiden korjaaminen, toimialakohtaisen lain mukaisten palvelujen tarjonta, toimiminen julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna valtion yhteishankintayksikkönä tai sidosryhmäyksikkönä, suomalaisen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistäminen, varojen sijoittaminen sellaisiin yrityksiin, joilla katsotaan olevan

⁴ Valtion tilinpäätöskertomus 2012 (luonnos 22.3.2013).

⁵ Tarkastuskertomuksen liitteessä 3 on esitetty yksityiskohtaisemmin yhtiöjärjestyksissä mainittu yhtiöiden toimiala ja tehtävien määrittely.

⁶ VTT Expert Services Oy, VTT International Oy, VTT Memsfab Oy, VTT Ventures Oy.

kansallista merkitystä, se, että osakkeenomistajille ei jaeta osinkoa eikä muuta vastikkeetonta hyvitystä yms.

Yli puolessa yhtiöistä ministeriö tai virasto osallistuu suoraan⁷ yhtiön tavoiteasetteluun sekä erityistehtävän että muiden tehtävien tavoitteiden osalta (tavoite- tai tulosohjauskirjeillä tai -keskusteluilla). Kolmessa yhtiössä, Hansel, Haus ja Tietokarhu, omistajaohjaaja osallistuu tavoiteasetteluun suoraan vain erityistehtävän osalta ja neljässä yhtiössä, Finavia, Finnipilot Pilotage, Solidium ja Suomen Erillisverkot, omistajaohjaaja ei osallistu suoraan yhtiöiden tavoitteiden asetteluun.

Keskustelut toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan kanssa kuuluivat kaikkien omistajaohjaajien ohjausvälineisiin. Toimitusjohtajan kanssa käytävien keskustelujen merkitys arvioitiin suureksi kahden kolmasosan yhtiöiden omistajaohjauksessa ja kohtalaiseksi muiden omistajaohjauksessa. Hallituksen puheenjohtajan kanssa käytävien keskustelujen merkitys jakaantui arvioissa suurin piirtein puoliksi suuren ja kohtalaisen merkityksen kesken.

Onnistuminen omistajaohjausten linjausten ja yhtiön erityistehtävän yhteen sovittamisessa

Kaikkien omistajaohjausministeriöiden tai virastojen arvion mukaan yhtiöiden erityistehtävän ja muiden omistajaohjauksen linjausten sovittaminen on onnistunut hyvin tai vähintään tyydyttävästi.⁸

Yhtiöiden hallituksen puheenjohtajilta ja toimitusjohtajilta pyydettiin arviota siitä, miten omistajaohjauksesta vastaava ministeriö/virasto on yhtiön näkökulmasta suoriutunut tehtävässään varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset erityispiirteet. Lähes kaikki arvioivat ministeriön/viraston suoriutuneen tehtävästä hyvin, ja vain yhden yhtiön suoriutuminen arvioitiin tyydyttäväksi ja välttäväksi⁹. Tämän yhtiön näkökulmasta ohjaava ministeriö toimii liiaksi detaljohjauksen menetelmin, jolloin yhtiön rooli ja mahdollisuudet jäävät hyödyntämättä.

⁷ Esimerkiksi valtion omistajapolitiikkaa koskevaa valtioneuvoston periaatepäätöstä tai ministeriön omia omistajapoliittisia linjauksia ei tässä lueta osallistumiseksi suoraan yhtiön tavoiteasetteluun.

⁸ Yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta aiheutuneita ongelmia on käsitelty luvussa 3.3.

⁹ Toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan arviot.

3.1.3 Yhtiön henkilöstön edustuksen ja vaikutusmahdollisuuksien huomioon ottaminen

Valtion omistajapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen 3.11.2011 mukaan valtio pitää tärkeänä, että henkilöstön edustus ja riittävät vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoelimissä on turvattu vähintään henkilöedustuksesta annetun lain (725/1990) määrittelemissä puitteissa. Valtio edellyttää omistajana henkilöstöryhmien ja johdon säännönmukaisista ja avointa vuorovaikutusta. Edellä mainittua lakia sovelletaan sellaiseen suomalaiseen osakeyhtiöön, osuuskuntaan ja muuhun taloudelliseen yhdistykseen, vakuutusyhtiöön, liikepankkiin, osuuspankkiin sekä säästöpankkiin, jonka työsuhteessa olevan henkilöstön määrä Suomessa säännöllisesti on vähintään 150.

Kolmasosassa yhtiöissä omistajaohjaaja ei ollut erikseen varmistanut henkilöstön edustusta ja riittäviä vaikutusmahdollisuuksia yhtiön hallintoelimissä. Syyksi ilmoitettiin kaikissa tapauksissa yhtiön henkilöstön määrän vähäisyys. Henkilömäärältään isoimmassakin yhtiössä oli alle 30 henkilöä.

Kahdessa kolmasosassa yhtiöitä omistajaohjaaja ilmoitti kyselyssä, että on varmistuttu siitä, että henkilöstön edustus ja riittävät vaikutusmahdollisuudet on turvattu vähintään henkilöedustuksesta annetun lain määrittelemissä puitteissa. Toteuttamistavat olivat erilaisia. Kyselyvastausten mukaan Alkossa, Finaviassa, Finnpiilot Pilotageissa ja Hanselissa henkilöstöllä on edustaja yhtiön hallituksessa. Finnverassa henkilöstöllä on edustaja yhtiön hallintoneuvostossa. Hausissa ja Tietokarhussa henkilöstöllä ei ole edustusta hallituksessa, mutta Hausissa henkilöstöllä on edustus yhtiön operatiivisella puolella ja Tietokarhulla on operatiivisen toiminnan malli henkilöstön vaikutusmahdollisuuden varmistamiselle. VTT Expert Service:ssä on oma yhteistoimintaelin ja vakiintunut yhteistoimintakäytäntö. CSC:ltä ja Veikkaukselta omistaja edellyttää esimerkillistä henkilöstöpolitiikkaa ja säädösten noudattamista sekä käy henkilöstöasioita yhtiöiden kanssa läpi. Veikkauksen hallintoneuvostossa yksi jäsenistä on yhtiön henkilöstön edustaja, jonka henkilöstö valitsee vaaleilla. CSC:ssä henkilöstön edustaja on yhtiön johtoryhmän jäsenenä. Lisäksi kerran vuodessa henkilöstön edustaja tapaa yhtiön hallituksen ilman toimivan johdon läsnäoloa ja esittää hallitukselle vuosittain katsauksen henkilöstöasioiden hoitamisesta. Suomen Erillisverkoissa henkilöstön edustaja osallistuu esimiesfoorumiin, ja Finnfundissa on alle 150 työntekijää, mutta omistajaohjaajan mukaan yhteydenpito johdon ja muun henkilöstön välillä sujuu hyvin.

3.2 Ministeriöiden ja virastojen laatimat yhtiökohtaiset omistajastrategiat

Periaatepäätöksen mukaan omistajaohjauksessa omistajan tärkeimmät välineet (omistajan työkalut) ovat itsenäinen omistajastrategian valmistelu ja hyvän corporate governancen kehittäminen.

Omistajastrategiaa (asiakirjaa) ei ole määrätty pakolliseksi. Kuitenkin periaatepäätöksen mukaan omistajaohjaus perustuu itsenäiseen omistajastrategiseen seurantaan ja valmisteluun, ja sen perusteella valtio ottaa tarvittaessa kantaa yrityksen strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin. Omistajastrategisen työn täydellinen puuttuminen on siten ohjeistuksen vastaista, mutta muuten omistajastrategisen työn toteuttamistapaa ja sisällöllisiä vähimmäisvaatimuksia ei ole määritetty.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Finavia Oyj, Finnpiilot Pilotage Oy

Liikenneministeri on vahvistanut Finavian Oyj:n omistajastrategiset linjaukset 10.3.2011. Nelisivuisessa asiakirjassa on lueteltu 22 yksityiskohtaista linjausta, jotka on jaettu kahdeksaan ryhmään: (1) omistajuus, (2) Finavia valtion erityistehtäväyhtiönä, (3) lentoasemaverkko, (4) lennonvarmistus, (5) palveluiden saatavuus, hinnoittelu ja palveluehdot, (6) riskienhallinta ja edunvalvonta, (7) hallinnonalan ohjaukseen liittyvät selvitykset ja linjaukset sekä (8) omistajaohjausta koskevat kertaluonteiset linjaukset.

Lisäksi asiakirjassa on muun muassa todettu, että Finaviassa sovelletaan sellaisenaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanottoa ohjeeksi yritysjohdon palkitsemisesta ja eläke-etuuksista (8.8.2009)¹⁰.

Finnpiilot Pilotage Oy:n yhtiökohtainen omistajastrategia oli jo helmikuussa 2012 sekä edelleen helmikuussa 2013 valmisteltavana. Asiaan liittyy virkamiesvalmistelusta riippumattomia poliittisluonteisia kysymyksiä, joiden vuoksi valmistelun arvioitiin kestävän vielä jonkin aikaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, Veikkaus Oy

¹⁰ Talouspoliittisen ministerivaliokunnan uusimmasta kannanotosta yritysjohdon ja avainhenkilöiden palkitsemisesta valtioneuvostossa päätettiin 13.8.2012.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole laatinut omistajaohjauksessaan oleville yhtiöille nimenomaisia, erillisiä omistajastrategia-asiakirjoja. Vastauksensa mukaan ministeriö tulkitsee omistajastrategian niin, että se käsittää

A. strategiset linjaukset siitä, mitä yhtiöitä, millä osuudella ja millä perusteella omistetaan:

”Periaatepäätöksessä linjataan, että valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden tulee säilyä valtion yksinomistuksessa tai vähintään valtion määräysvallassa. Veikkaus ja CSC pidetään valtion 100 % omistuksessa tämän linjauksen mukaisesti.”

B. keskeiset omistukseen liittyvät strategiset tavoitteet:

”Omistuksen strategiset tavoitteet liittyvät yhtiöillä olevaan erityistehtävään. Molempien yhtiöiden toimiala on määritelty yhtiöjärjestyksessä ja yleisiä strategisia tavoitteita määritellään myös em. periaatepäätöksessä. Veikkauksen legaalisiin monopoliin perustuvat tehtävät on lisäksi säädetty arpajaislaissa ja Veikkausta koskevista asetuksista. Veikkauksen tuottoarvio määritellään valtion talousarviossa. Tavoitteet on käytännössä asetettu jo lainsäädännön tasolla. CSC:stä ei ole annettu sitä koskevaa erillistä lainsäädäntöä. Erityistehtävän perusta on määritelty yhtiöjärjestyksessä. Samoin yhtiöjärjestyksessä on määritelty non profit -periaate sekä perusta in house -asemalle. Ministeriö myös ohjaa CSC:n toimintaa palveluiden ostosopimuksilla ja niiden toimeenpanolla, mutta periaatepäätöksen mukaisesti tämä toiminta on eriytetty omistajaohjauksesta.”

Ministeriön vastauksen mukaan sekä Veikkauksen että CSC:n toimintaympäristö muuttuu nopeasti: ”Yhtiöt ottavat toimintaympäristön muutokset huomioon omissa strategioissaan ja liiketoimintasuunnitelmissaan. Näissä olosuhteissa ei ole näkemyksemme mukaan tarkoituksenmukaista laatia erillisiä omistajastrategia-asiakirjoja, ellei poikkeustilanteessa muutoksenhallinta tai siihen reagointi tätä edellyttäisi.”

Ministeriö on arvioinut, että ”erillisten omistajastrategia-asiakirjojen hyödyllisyys olisi kyseenalaista nykyisessä tilanteessa. Katsomme, että omistajastrategia välittyy yhtiöihin johdonmukaisella omistajan toiminnalla, ilman erillistä asiakirjaa. Olemme noin vuosi sitten keskustelleet valtioneuvoston omistajaohjausosaston kanssa omistajastrategioista. Omistajaohjausosaston kanta oli, ettei tällaisia erillisiä asiakirjoja laadittaisi. Käymme jatkossakin asiasta keskustelua omistajaohjauksen yhteistyöryhmissä omistajaohjausosaston kanssa.”

Ministeriö ei kuitenkaan halua sulkea pois sitä vaihtoehtoa, että jossain tilanteessa yhtiökohtaisen omistajastrategian laatiminen voi olla perusteltua ja että tällöin, tilanteen mukaan, saattaisi olla tarkoituksenmukaista, et-

tä strategia-asiakirja hyväksyttäisiin esimerkiksi talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Alko Oy

Ministeriö valmistele uutta omistajastrategiaa, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2013 alussa. Alkon Oy:n nykyinen omistajastrategia laadittiin vuonna 2000 ja sitä täydennettiin vuonna 2002. Strategian hyväksyi ministeriön virkamiesjohto. Strategia perustettiin corporate ce -periaatteille. Nelisivuisessa strategiassa on kahdeksan pääkohtaa: (1) Alkoholikulutuksen sääteleminen, (2) Alkoholijuomien tasapuolinen myynti Suomessa, (3) Taloudellinen ja operatiivinen tehokkuus, (4) Tehokas myynnin valvonta, (5) Hyvä asiakaspalvelu, (6) Taloudellinen tulos, (7) Alkoholikulttuurin kehittäminen sekä (8) Haasteellinen ja turvallinen työpaikka.

Alko Oy:n toiminta perustuu alkoholilakiin (1143/1994) ja alkoholiyhtiön toiminnasta annettuun asetukseen (243/2000), ja näissä jo melko pitkälle määritellään yhtiön toiminnan lähtökohdat.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Finnvera Oyj, Suomen Teollisuussijoitus Oy

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on 4.6.2012 elinkeino- ja innovaatio-osastolla laadittu yhdeksänsivuinen muistio ”Finnvera Oyj:n ja Suomen Teollisuussijoitus Oy:n omistajaohjauksen ja elinkeinopoliittisen ohjauksen periaatteista ja käytännöistä työ- ja elinkeinoministeriössä”. Muistio on jaettu kolmeen päälukuun: (1) Aluksi, (2) Lainsäädäntö ja ohjeet sekä (3) Omistajaohjaus.

Ensimmäisessä luvussa on muun muassa todettu, että molempien yhtiöiden omistajaohjauksessa joudutaan huomioimaan yhtiöiden perustehtävä, jonka taustalla on markkinapuutteeseen liittyvä peruste. Markkinapuute tarkoittaa, että rahoitusmarkkinoilla on yritysten näkökulmasta puute sellaisesta rahoituksesta, jota esimerkiksi kilpailijamaassa toimivilla yrityksillä olisi saatavilla helpommin.

Toisessa luvussa on lyhyesti käyty omistajaohjaukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä ja ohjeita: (2.1) Osakeyhtiölaki, (2.2) Omistajaohjauslaki, (2.3) Hallitusohjelma, (2.4) Yhtiökohtainen säätely sekä (2.5) Valtioneuvoston periaatepäätökset.

Omistajaohjausta käsittelevässä kolmannessa luvussa on todettu, että työ- ja elinkeinoministeriön ohjauskäytännössä omistajaohjaukseen katsotaan kuuluvaksi omistajaohjauksen ”kova ydin” eli yhtiökokoukset ja hallitustyöskentely.

Työ- ja elinkeinoministeri on marraskuussa 2012 asettanut erikseen Finnvera Oyj:lle ja Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle elinkeino- ja omistajapoliittiset tavoitteet vuodelle 2013¹¹. Ohjausasiakirjojen mukaan ne kirjataan yhtiöiden varsinaisissa yhtiökokouksissa keväällä 2013 ja liitetään pöytäkirjaan.

Finnveran kolmesivuisessa tavoiteasiakirjassa on pääotsikkotasolla seuraavat asiat: (1) Yleistä, (2) TEM:n yhteiset tavoitteet, (3) Finnveralle asetetut erillistavoitteet, (4) Omistajapoliittiset tavoitteet sekä (5) Tavoitteiden seuranta.

Suomen Teollisuussijoituksen viisisivuisessa ohjausasiakirjassa on pääotsikkotasolla seuraavat asiat: (1) Yleistä, (2) TEM:n yhteiset tavoitteet, (3) Teollisuussijoitukselle asetetut erillistavoitteet, (4) Omistajapoliittiset tavoitteet sekä (5) Raportointi. Lisäksi asiakirjassa on lisäksi omana kohtanaan: Seurantamittarit koskien Suomen Teollisuussijoituksen vuoden 2013 ohjausasiakirjaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tavoitteet on uudistettu aikaisempia vuosia strategisemmiksi. Tavoitteiden on tarkoitus myös olla pidempiaikaisia. Uudistus toteutettiin, koska Finnverasta toteutetun kansainvälisen evaluaation yksi johtopäätös oli, että ohjausta tulisi muuttaa strategisempaan suuntaan.

Ulkoasiainministeriö

Finnfund (Teollisen yhteistyön rahasto Oy)

Kehitysministeri hyväksyi Finnfundin omistajaohjausmuistion 10.12.2011: Finnfundin kehityspoliittinen erityistehtävä sekä omistaja- ja kehityspoliittiset tavoitteet vuodelle 2012.

Nelisivuinen muistio jakaantuu kolmeen lukuun: (1) Finnfundin kehityspoliittinen erityistehtävä, (2) Finnfundin kehityspoliittiset tavoitteet 2012 sekä (3) Finnfundin taloudelliseen kannattavuuteen liittyvät tavoitteet 2012. Tavoitteita koskevissa luvuissa kaksi (2) ja kolme (3) on kerrottu tavoitteet ja ne indikaattorit, joilla tavoitteiden toteutumista seurataan ja

¹¹ TEM/2702/10.01.02/2012 (Finnvera) ja TEM/2548/00.03.01.02/2012 (Suomen Teollisuussijoitus).

arvioidaan. Muistion liitteenä on taulukkomuodossa Finnfundin omistaja- ja kehityspoliittisten tavoitteiden seurantamatriisi.

Valtiovarainministeriö

Hansel Oy, Haus kehittämiskeskus Oy, Tietokarhu Oy

Valtiovarainministeriön mukaan yhtiöiden ohjauksessa noudatetaan valtion yhteisiä omistajaohjauksen käytäntöjä ja yhdenmukaista hallintomallia. Omistajaohjauksen yhteistyöryhmissä keskustellaan strategisista omistajaasioista ja ryhmien keskeisenä tehtävänä on tukea ministeriön omistajaohjausta.

Hanselist ministeriö toteaa, että omistajan antama erityistehtävä on kiinnitetty yhtiökohtaiseen lakiin ja että erityistehtävän sisältöä on yhteishankintojen alueella täsmennetty talousarviolain (423/1998) 22 a §:ssä ja sen nojalla annetuissa asetuksessa valtion yhteishankinnoista ja valtiovarainministeriön päätöksessä valtion yhteishankinnoista. Lisäksi valtiovarainministeriö/hallitus tekee vuosittaiset tavoitteet Hanselille valtion talousarvioesitykseen.

Hausista ministeriö toteaa, että omistajan antamasta yhtiön erityistehtävästä on säädetty yhtiökohtaisessa laissa ja tehtävää on täsmennetty osakassopimuksessa. Lisäksi on valmisteltu Koulutuksen hankintastrategia -muistio (Konserniotetta koulutukseen – henkilöstöpalveluiden järjestäminen valtiolla, VM 22/2011), jota voidaan ministeriön näkemyksen mukaan pitää eräänlaisena omistajastrategia-asiakirjana. Muistiota ei ole erikseen hyväksytty missään toimielimessä.

Tietokarhusta ministeriö toteaa, että valtiolla on 20 %:n omistusosuus ja 80 %:n äänivaltaosuus yhtiössä. Tietokarhu (sen osakkeenomistajat) on määritellyt omistajastrategiansa osakassopimuksessa yhtiötä perustamisen yhteydessä vuonna 1998. Osakassopimuksessa on määritelty omistajaosapuolten aseman turvaaminen sekä yhtiön toiminta-ajatus ja päämäärä. Osapuolet ovat osakassopimuksessa määritelleet yhtiön tulostavoitteen, jota sovelletaan vuosittain yhtiön strategista suunnitelmaa ja vuosibudjetteja laadittaessa.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto

Governia Oy, Solidium Oy, Suomen Erillisverkot Oy

Omistusohtausosaston perustoiminnot ovat omistajastrateginen työ sekä sitä tukeva analyysi ja seuranta. Omistajastrategisen työn puitteissa tehdään arviot ja ratkaisut valtion roolista ja toiminnasta omistajana. Analyysi-

sin ja seurannan puitteissa rakennetaan se yhtiö- ja toimialakohtainen osaaminen, jonka varassa työtä tehdään. Omistajastrateginen työ on olen- naiselta osaltaan ulkoista kommunikaatiota; analyysi ja seuranta ovat puo- lestaan osaston sisäinen tukitoiminto, eräänlainen osaston kivijalka.¹²

Yhtiöistä laaditaan omistajaohjauksen johtoryhmälle vähintään puoli- vuosittain laajahko raportti, osaston sisäinen katsaus, jossa on mukana myös omistajastrategiaosuus. Nämä katsaukset ovat pohjana talouspoliitti- selle ministerivaliokunnalle annettavalle puolivuotiskatsaukselle. Osaston sisäinen, yhtiökohtainen katsaus on yleensä noin 20-sivuinen ja koostuu seuraavista osuuksista: 1) Esittely, 2) Viimeaikaiset tapahtumat, 3) Tuleva kehitys, 4) Omistaja-arvon kehitys, 5) Yhteenveto sekä 6) Liitteet. Katsa- uksen kansilehtenä on noin kahden sivun mittainen tiivis katsaus, jossa käydään läpi yhtiön taloudellinen tila, tulevaisuuden näkymät ja omistaja- strategia. Kansilehden tiedot muodostavat joko sellaisenaan tai tarpeen mukaan muokattuna myös talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle annet- tavan katsauksen yhtiökohtaisen osuuden informaation.

Omistajaohjausosasto raportoi Governiasta, Solidiumista ja Suomen Erillisverkoista, kuten kaikista ohjausvastuullaan olevista yhtiöistä, talo- uspoliittiselle ministerivaliokunnalle puolivuosittain. Keväisessä katsauk- sessa painottuvat enemmän edellisen tilivuoden tilinpäätökseen liittyvät asiat ja syksyisessä omistajastrategiaan ja tulevaan budjettivuoteen liitty-vät asiat. Omistajastrategia-kohta, joka sisältää yhtiökohtaisia strategisia arviointeja, on molemmissa katsauksissa mukana.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston vuosittain julkaisemas- sa vuosikertomuksessa ei yhtiökohtaisista omistajastrategioista kerrota.

Teknologian tutkimuskeskus VTT

VTT Expert Services Oy, VTT Memsfab Oy, VTT Ventures Oy, VTT In- ternational Oy

VTT on ainoa virasto, joka toimii valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden omistajaohjaajana. Muut valtioenemmistöiset yhtiöt ovat ministeriöiden omistajaohjauksessa. VTT:n mukaan sen omistajaohjauksessa olevat yhti-öt ovat osa konsernimaisesti¹³ toimivaa VTT-Groupia ja siten tilanne ero-aa ainakin pääosasta valtionyhtiöitä, joissa yhtiön toiminnalla ei ole suo- raa yhtymäkohtaa omistajaohjausta harjoittavaan tahoon.

¹² Valtion tilinpäätöskertomus 2008, osat I ja II, luku 7.3.

¹³ VTT Group ei ole varsinainen konserni siinä mielessä, että konsernissa olisi emoyhtiö (VTT Group) ja sen tytäryhtiöitä. ”Emoyhtiönä” on VTT virastona.

VTT:n mukaan VTT:llä ei ole nimenomaista omistajastrategia-nimellä kulkevaa dokumenttia, jossa olisi yhtiökohtaiset omistajastrategiat, vaan VTT:n hallinnoimat yhtiöt ovat osa VTT Groupin strategiaa. Strategia vuosille 2013–2017 on hyväksytty VTT:n johtokunnassa 19.6.2012. Yhtiökohtaiset yritysstrategiat pohjautuvat tähän Groupin strategiaan.

Tämä strategia-asiakirja on noin 20-sivuinen, ja siinä on pääotsikkotasolla seuraavat kohdat: (1) Yhteenvedo – VTT Group, (2) Liiketoimintaympäristö, (3) Missio, visio ja arvot, (4) Tavoitteet ja valinnat, (5) Tutkimus- ja innovaatiostrategia, (6) Toiminnallistaminen ja kehitysohjelmat sekä (7) Riskit ja niiden hallinta. Kohdassa (6) on otsikon Liiketoiminnan kehittäminen alle kirjattu neljä alakohtaa: a) VTT Group – synergioiden huomiointi, b) uudet liiketoimintamallit ja palvelut, c) asiakkuuksien strateginen kehittäminen, panostukset kasvuhakuisiin pk-yrityksiin sekä d) teknologian kaupallistaminen, kaupallistamisohjelmien käyttöönotto.

VTT on antanut (päivittänyt) omistajaohjauksesta oman 1.12.2012 voimaan tulleen, noin sivun pituisen toimintaohjeen, joka on VTT:n johtokunnan hyväksymä. Ohjeen mukaan yhtiöiden omistajaohjauksesta päättävä VTT:n johtokunta päättää yhtiöiden toiminnassa yhtiöiden hallituksen jäsenten nimeämisestä, sijoituspolitiikasta, tuottovaatimuksen asettamisesta ja strategiasta osana VTT Groupin strategiaa.

VTT:n mukaan VTT:n nimetyt omistajaohjaajat, VTT:n talousjohtaja sekä VTT:n hallinnoimien yhtiöitten toimitusjohtajat ja hallitusten puheenjohtajat muodostavat VTT Groupin johtoryhmän, joka kokoontuu säännöllisesti, neljä kertaa vuodessa. Tällä foorumilla käydään läpi Groupin kannalta tärkeitä, yhteiset asiat, mm. kaikkia yhtiöitä koskevat ohjeet yms. Yhteydenpito omistajaohjaajien ja yhtiöitten puolelta niin toimitusjohtajan kuin hallituksen puheenjohtajankin välillä on haluttu pitää helpo- ja toimivana tämän virallisen foorumin ulkopuolellakin. Tarpeen vaatiessa omistajaohjaaja/-ohjaajat tapaavat yhtiön toimielimiä nopeallakin varoitussajalla.

Vaikka VTT ei ole laatinut varsinaista omistajastrategian nimellä kulkevaa dokumenttia, niin tarkastusviraston näkemyksen mukaan em. VTT Groupin strategia-asiakirja on rinnastettavissa periaatepäätöksessä mainittuun omistajastrategiaan.

3.3 Yhtiön hallituksen muodostaminen

Hallituksen jäsenten kompetenssi ja ajankäyttö sekä toimikauden pituus

Ulkoasiainministeriön omistajaohjaaman Finnfundin yhtiöjärjestyksessä oli aiemmin määrätty, että hallintoneuvosto nimittää yhtiön hallituksen. Yhtiöjärjestyksestä muutettiin joulukuussa 2011 niin, että yhtiökokous nimittää hallituksen ja samalla siirryttiin käytäntöön, jossa ministeriö esittää valtion hallitusehdokkaat yhtiökokoukselle. Muissa yhtiöissä ministeriö tai virasto on nimennyt valtion ehdokkaat yhtiön hallituksen yhtiökokousta varten, ja kaikilla ovat hallitusjäseniä ehdotettaessa keskeisinä perusteina olleet ehdokkaiden kokemus, asiantuntemus sekä hallituksen yhteistyökyvyn ja monipuolisen osaamisen varmistaminen.

Muutamassa yhtiössä on yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa kohta, jonka mukaan myös muut osapuolet (ministeriöt, virastot, järjestöt) kuin omistajaohjauksesta vastaava ministeriö tai virasto nimeää osan ehdokkaista.

Keinoina ja kriteereinä sekä menettelytapoina jäsenvalinnassa ministeriöillä tai virastoilla ovat ilmoituksensa mukaan olleet muun muassa seuraavat seikat:

- Valintaperusteet selvitetään ja arvioidaan systemaattisesti osana valintaprosessia.
- Kaikki jäsenehdokkaat tunnetaan hyvin etukäteen.
- Rekrytointikonsultin palveluja ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston apua käytetään ehdokkaiden seulonnassa.
- Apuna ovat jäsenkandidaattien haastattelut, referenssit, aikaisemmat näytöt hallitustyöskentelystä.
- Määritellään osaamisalueet ja CV:n kautta varmistetaan osaaminen ja lisäksi ehdokkaista keskustellaan valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston kanssa.
- Kokoonpanossa otetaan huomioon kokonaisvaltainen arviointi ja laaja-alainen, toisiaan täydentävä kokonaisuus, myös tasa-arvonäkökohta.
- Jäsenten valinnassa otetaan huomioon ehdokkaiden koulutus, työkokemus, muut hallitusjäsenyydet.
- Yhtiön toimialan, asiakaskunnan ja konserninäkökulman kautta haetaan ehdokkaat ja hallituskokonaisuus.
- Ehdokkaat haastatellaan, käydään läpi CV:t, mietitään yhtiön ja valtion tarpeita.
- Otetaan huomioon yhtiön toimialaosaminen.
- Tehdään vertaisarvioinnit.

- Varmistetaan, että kokoonpanossa on eri ammatti- ja koulutustaustoja sekä molempia sukupuolia, ja harkitaan, minkätyyppistä osaamista tarvitaan lisää.
- Pidetään yhteyttä yhtiön muihin osakkeenomistajiin ja pyydetään heidän näkemystään

Lähes kaikissa yhtiöissä on aina selvitetty hallitusjäsenehdokkaan ajankäytön riittävyys.

Valtioneuvoston uusimmassa omistajapolitiikkaa koskevassa periaatepäätöksessä 3.11.2011 otettiin ensimmäistä kertaa kantaa toimikausiin: ”Valtion ehdotuksesta valittujen hallitusjäsenien osalta pyritään 5–7 vuoden toimikausiin. Vuoden tai enintään kaksi vuotta pidempiä toimikausia voidaan käyttää hallituksen puheenjohtajan osalta tai jäsenen osalta, jos yleinen taloustilanne tai yhtiön tilanne sitä edellyttävät.”

Vuodenvaihteessa (2012/2013) yhtiöiden sillä hetkellä olevien hallitusten puheenjohtajien toimikauden pituuden keskiarvo oli noin 2,5 vuotta ja vaihteluväli 0,5–14,0 vuotta. Heitä edeltäneen puheenjohtajan toimikauden keskiarvo oli noin 3,5 vuotta ja vaihteluväli 0,5–13,0 vuotta. Vuodenvaihteessa (2012–2013) yhtiöissä olleista hallituksen puheenjohtajista oli yli 7 vuotta toimessaan ollut vain Tietokarhu Oy:n hallituksen puheenjohtaja. Tietokarhun Oy:n hallitukseen on sittemmin 13.3.2013 yhtiökokouksessa valittu uusi puheenjohtaja.

Vuodenvaihteessa (2012–2013) yhtiöiden sillä hetkellä olevien toimitusjohtajien toimikauden keskiarvo oli noin 5,5 vuotta ja vaihteluväli 0,5–17,0 vuotta. Heitä edeltäneen toimitusjohtajan toimikauden keskiarvo oli noin 9,5 vuotta ja vaihteluväli 0,5–24,5 vuotta. Periaatepäätöksessä ei ole otettu kantaa toimitusjohtajien toimikauden pituuteen.

Hallituksen jäsenten riippumattomuus, tasa-arvonäkökohdat ja rekrytointipohja

VTT:n alaisia yhtiöitä (4 kpl) lukuun ottamatta kaikki yhtiöiden hallitukseen valitut jäsenet ovat olleet ulkopuolisia asiantuntijoita eli sellaisia henkilöitä, joilla ei ole työ- tai toimisuhdetta yhtiöön eikä konsernin muihin yhtiöihin. VTT:n omistajaohjauksessa olevissa yhtiöissä vain osa hallituksen jäsenistä on em. tavalla riippumattomia.

Kaikki ministeriöt tai virastot ovat kyselyvastausten mukaan hallituksen valinnassa aina kiinnittäneet huomiota hallituksen jäsenten riippumattomuuteen toisistaan ja varmistuneet molempien sukupuolten riittävästä edustuksesta hallituksessa.

Riippumattomuutta valtio-omistajasta on aina arvioitu useimpien yhtiöiden hallituksen valintaprosessissa, muutamissa yhtiöissä joskus ja muu-

tamissa harvoin tai ei koskaan. Rekrytointipohjan laajentamiseen on aina kiinnitetty huomiota noin kahdessa kolmasosassa yhtiöitä ja joskus tai harvoin lopussa kolmasosassa. Näissä osassa on kuitenkin kiinnitetty asiaan huomiota siten, että on katsottu, ettei rekrytointipohjan laajentamiseen ole tarvetta, ja muutamassa yhtiössä asiaan on alettu kiinnittää huomiota vuodesta 2012 lähtien.

Valtion virkamiehet yhtiön hallituksen jäseninä

Valtiolla on suora virkamiesedustus lähes kaikkien valtionyhtiöiden hallituksessa. Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen pääsääntönä on, että valtiolla on suora edustus ainakin kaikkien sellaisten yhtiöiden hallituksissa, jotka ovat kokonaan valtion omistuksessa, joissa valtio on enemmistöomistaja tai joissa valtio on niin merkittävä vähemmistöomistaja, että sillä on tosiasiallinen määräysvalta. Kun virkamies on valittu hallituksen jäseneksi, noudatetaan hallintolain esteellisyysäännöksiä.

Hallituksen jäsen edustaa siten tuossa tehtävässään yhtiötä ja sen kaikkia osakkeenomistajia eikä ole oikeutettu toimimaan pelkän valtionomistajaintressin mukaisesti. Hallituksen jäseneksi valittu virkamies toimii siten tehtävässään osakeyhtiölain, arvopaperimarkkinalain ja siihen liittyvän ohjeistuksen sekä muun yhtiötä koskevan yksityisoikeudellisen lainsäädännön määrittämässä puitteissa.

Noin kahdessa kolmasosassa yhtiöitä ministeriö tai virasto on aina varmistanut, että kun virkamiehiä rekrytoidaan hallitustehtäviin, nämä hallitustehtävät ovat julkisia ja tieto niistä on helposti saatavilla. Noin kolmasosassa yhtiöitä tämä varmistus on tehty harvoin tai joskus.

Niin sanotusta palomuurista on kaikissa yhtiöissä huolehdittu periaatepäätöksen mukaisesti siten, että hallituksen jäsenenä oleva virkamies ei osallistu yhtiötä koskeviin omistajaohjaustehtäviin liittyvään valmisteluun ja päätöksentekoon eikä yhtiötä koskevien omistajapoliittisten ratkaisujen tekemiseen. Lisäksi on aina varmistettu, että yhtiön hallituksen puheenjohtajana oleva virkamies ei ole yhtiön omistajaohjauksesta pääasiallisesti vastaavan virkamiehen esimies. Yhdessä yhtiössä menettelyä on noudatettu vasta vuodesta 2012 lähtien, ja yhdessä yhtiössä puheenjohtajana ei ole koskaan ollut virkamies.

3.4 Yhtiön palkitsemistietojen seuraaminen ja avoimuus sekä palkitsemisjärjestelmä

Kyselyn perusteella kaikissa yhtiöissä on vähintään kerran vuodessa varmistuttu siitä, että verkkosivuilla on talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanoton 8.9.2009 mukaisesti ajan tasalla olevat tiedot yhtiön hallituksen, toimitusjohtajan ja johtoryhmän palkkioista ja niiden perusteista ja että hallitustyöskentelystä maksettavissa palkkioissa noudatetaan em. kannanottoa hallitusten palkkioista.

Kannanoton palkitsemisen läpinäkyvyyttä ja julkisuutta käsittelevän kohdan mukaan valtio huolehtii omistajana siitä, että ainakin valtion kokonaan omistamien ja valtioenemmistöisten yhtiöiden tiedot ovat saatavilla yhden [www-osoitteen \(valtioniomistus.fi\)](http://www.osoitteen(valtioniomistus.fi)) kautta. Huhtikuussa 2013 kaikkien tässä tarkastuksessa mukana olleiden valtion erityistehtäväyhtiöiden tiedot vuodelta 2011 olivat saatavilla em. osoitteessa. Osa Tietokarhun palkitsemistiedoista oli kuitenkin jätetty ilmoittamatta perusteena omistajien välisen osakassopimuksen perusteella liikesalaisuutena pidettävä tieto.

Sivulla olevan ilmoituksen mukaan tiedot päivitetään yhtiökokousten jälkeen toukokuussa 2013.

Useimmista yhtiöistä ministeriö tai virasto ei ole vienyt yhtiön palkitsemisjärjestelmää tai niiden uudistamista valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston arvioitavaksi, mutta tämä velvoite tuli vasta uudessa 3.11.2011 voimaan tullessa periaatepäätöksessä, ja kevättalvella 2012 vasta viiden yhtiön palkitsemisjärjestelmä tai sen uudistaminen oli viety omistajaohjausosaston arvioitavaksi. Talouspoliittinen ministeriövaliokunta päätti uusimmasta kannanotosta johdon palkitsemisesta valtionyhtiöissä 13.8.2012, mikä tulee aiheuttamaan uudistamistarpeita myös erityistehtäväyhtiöiden palkitsemisjärjestelmissä.

Noin neljäsosassa yhtiöitä oli joko puheenjohtajan tai toimitusjohtajan arvion mukaan aiheutunut hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyksiä yhtiön ja omistajaohjaajan välille yhtiön palkkiojärjestelmästä. Yhdenkään yhtiön omistajaohjaajien näkemyksissä omistajaohjauksessa ei nähty palkkiojärjestelmästä aiheutuneen mitään ongelmia.

Muutamien yhtiöiden kyselyvastauksissa tuotiin esiin hankaluus mutta myös tarve palkitsemiskriteerien tasapainon löytämisessä siten, että palkitsemiskriteereissä otetaan huomioon sekä kannattavuuden ja taloudellisuuden mittarit että myös erityistehtävän hoidon onnistumisesta kertovat mittarit. Esille nostettiin myös kysymys siitä, eikö erityistehtäväyhtiön markkinaehtoisesti toimivien tytäryhtiöiden tulospalkkioperusteiden tulisi olla samat kuin muidenkin markkinaehtoisten yhtiöiden.

Haastatteluissa tuli toisaalta esiin positiivisina pidettyjä seikkoja talouspoliittisen ministerivaliokunnan yrityksen palkitsemiseen (13.8.2012) liittyvistä kannanotoista:

- Kannanotot antavat selkänöjan ja periaatteet sekä omistajaohjaajille että yhtiöiden hallitukselle palkitsemisjärjestelmiä hyväksyttäessä ja arvioitaessa.
- Valtioyhtiöiden palkitsemisjärjestelmien on hyvä olla mallina muille yhtiöille ja pyrkiä estämään kohtuuttoman suuret palkkiot.

Toisaalta esiin tuli myös negatiivisena pidettyjä seikkoja:

- Hallitukselle tulee olla riittävästi harkintavaltaa, jotta se voi ottaa huomioon yhtiön ominaispiirteet.
- Kannanoton luonne on epäselvä; suositus vai tosiasiallinen pakko.
- Uusia kannanottoja tuntuu tulevan melko usein, jolloin palkitsemisjärjestelmän johdonmukaisuus ja luotettavuus kärsivät.

3.5 Yhteistyö sektoriministeriön ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston kesken

Kyselylomakkeessa vastaukset tähän teemaan pyydettiin vain sektoriministeriöiltä; yhteistyö heidän näkökulmastaan¹⁴.

Yhteyshenkilö

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä omistajapolitiikasta 3.11.2011 on liitteessä todettu, että omistajaohjausosasto seuraa yhtiön hallintoa ja taloudellista tilaa sekä niitä koskevaa raportointia. Omistajaohjausosasto nimeää tästä vastaavan virkamiehen, joka toimii yhteyshenkilönä sektoriministeriön (vastuuministeriön) suuntaan. Omistajaohjaavan ministeriön tai viraston mukaan valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto ei kevättalvella 2012 vielä ollut nimennyt ja ilmoittanut yhteyshenkilöä viidestä yhtiöstä. Osa näistä yhtiöistä oli kuitenkin toimintansa vasta vähän aikaa sitten aloittaneita. Yhdestä yhtiöstä omistajaohjaava ministeriö ei osannut sanoa, oliko yhteyshenkilö nimetty.

¹⁴ Tässä kohdin mukana ei siten ole valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston suorassa ohjauksessa olevaa kolmea erityistehtävayhtiötä: *Governia, Solidium, Suomen Erillisverkot*.

Yhteistyön alueita

Periaatepäätöksen mukaan sektoriministeriö voi pyytää omistajaohjausosastolta neuvoa tai apua omistajaohjausasioiden hoidossa. Omistajaohjausministeriö tai virasto oli pyytänyt ja saanut valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolta ehdotuksen hallituksen jäseniksi noin puolessa yhtiöistä. Noin puolessa yhtiöistä ministeriö tai virasto ei ole tällaista pyyntöä esittänyt. Ministeriö tai virasto oli pyytänyt ja saanut neuvoja tai apua viiden yhtiön yhtiökokousasioiden valmisteluun. Muihin omistajaohjaukseen liittyviin tehtäviin ja omistajavallan käyttöön liittyviin kysymyksiin yhteisen omistajaohjauksen käytäntöjen noudattamiseksi oli kysytty ja saatu neuvoja ja apua melkein kaikkien yhtiöiden osalta.

Yhteiset työryhmät

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä omistajapolitiikasta 3.11.2011 on liitteessä todettu, että erityistehtävayhtiöiden omistajaohjausta varten perustetaan hallituskaudeksi vastuuministeriön (omistajaohjausvastuu) ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät, jotka kokoontuvat lähtökohtaisesti kaksi kertaa vuodessa mutta tarvittaessa myös useammin. Työryhmän jäsenenä on 1–2 vastuuministeriön ja 1–2 valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston edustajaa. Muutamalla omistajaohjaajalla oli sellainen käsitys, että työryhmän perustamisvelvoite olisi tullut vasta vuoden 2011 periaatepäätöksessä, mutta se oli mukana jo edellisen periaatepäätöksen 7.6.2007 liitteessä.

Keväätalvella 2012 vain viidelle yhtiölle oli perustettu em. työryhmä hallituskaudeksi, mutta näistäkään kolmen osalta työryhmä ei vielä ollut kokoontunut kertaakaan. Usean yhtiön osalta työryhmän perustaminen oli meneillään tai suunnitelmassa perustaa lähiaikoina. Toisaalta keskusteluissa tuli ilmi, että yhteistyön ja keskusteluyhteyden katsottiin usein toimivan ja toteutuvan käytännössä, vaikkei virallista työryhmää ollutkaan (vielä) perustettu tai virallisia kokouksia pidetty.

Tammikuussa 2013 vastuuministeriön ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät oli perustettu kaikille muille paitsi VTT:lle ja sen yhtiöille. Yhteistyöryhmät olivat kaikki kokoontuneet ainakin kerran.

3.6 Ohjaajien ja yhtiöiden näkemyksiä omistajaohjauksen hankaluuksista

Tarkastuksessa ei menty syvemmälle hankaluuksien tai ongelmien syihin. Kyselyssä esiin tulleet näkemykset on kuitenkin raportoitu tässä, jotta sekä ohjaavilla ministeriöillä ja virastoilla että ohjattavilla yhtiöillä olisi mahdollisuus verrata oman näkemyksensä mukaisia ongelmakohtia muiden ilmoittamiin ja siten ehkä saada tarkempi kuva asian laajuudesta ja yleisyydestä muihin verrattuna.

Omistajaohjaajien vastauksia

Omistajaohjaajille suunnatussa kyselyssä kysyttiin ohjauksessa mahdollisesti ilmenneitä hankaluuksia ja ongelmia sekä sitä, mihin hankaluudet tai ongelmat ovat omistajaohjaajien näkemyksen mukaan yleisimmin liittyneet tai mistä ne ovat aiheutuneet.

Hankaluuksia tai ongelmia tuotiin ilmi hyvin vähän. Seuraavissa asioissa tai seuraavista syistä ei yhdenkään ministeriön tai viraston näkemyksen mukaan ollut ongelmia tai hankaluuksia: omistajaohjauslain tai yhtiökohdaisen lain puutteet tai tulkinnallisuus, omistajan ja yhtiön hallituksen oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaerot tai toimivaltaristiriidat, omistajan näkökulmasta heikko hallitustyöskentely, yhtiön hallituksen puheenjohtajan heikko panos yhteydenpidossa omistajaohjaajaan, yhtiön palkkiojärjestelmä.

Noin kolmasosassa yhtiöitä hankaluuksia tai ongelmia oli ollut yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta, muun muassa seuraavissa asioissa: erityistehtävän sisältö ja rajaukset muuttuvassa toimintaympäristössä, hallintoneuvoston ja ministerin erilaiset näkemykset yhtiön tavoitteista, toimialan murroksesta johtuvat hankaluudet, tehtävän konkretisointiin ja tulkintaan liittyvät ongelmat, monopoliasema ja sen kyseenalaistaminen, yhtiön toimialan rajausta yksittäistapauksissa, erityistehtävän ja voittoa tavoittelevan liiketoiminnan tulkinnallinen rajanveto.

Lisäksi seuraavissa asioissa kussakin oli muutaman yhtiön omistajaohjauksessa ollut ongelmia tai hankaluuksia: omistajastrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista, omistajan ja yhtiön ylimmän johdon eriävistä näkemyksistä, yhtiön heikosta tuloksesta tai muiden tavoitteiden heikosta saavuttamisesta.

Yhtiöiden hallituksen puheenjohtajien ja toimitusjohtajien vastauksia

Yhtiöille suunnatussa kyselyssä kysyttiin hallituksen puheenjohtajilta ja toimitusjohtajilta omistajaohjauksessa yhtiön ja ohjaavan ministeriön/viraston välillä mahdollisesti ilmenneitä hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyksiä sekä sitä, mihin hankaluudet, ongelmat tai epäselvyydet ovat vastaajien arvion mukaan yleisimmin liittyneet tai mistä ne ovat aiheutuneet.

Kahdesta asiasta tai syystä ei yhdenkään hallituksen puheenjohtajan tai toimitusjohtajan mukaan ollut ongelmia tai hankaluuksia: omistajan ja yhtiön ylimmän johdon eriävistä näkemyksistä, omistajaohjaajan (ministeriö/virasto) riittämättömästä yhteydenpidosta hallituksen puheenjohtajaan tai toimitusjohtajaan.

Noin neljäsosassa yhtiöitä oli joko puheenjohtajan tai toimitusjohtajan arvion mukaan aiheutunut hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyksiä: yhtiökohtaisen lain tai asetuksen puutteista tai tulkinnallisuudesta, yhtiön palkkiojärjestelmästä, yhtiön erityistehtävästä (sen sisällöstä tai luonteesta), erityistehtävän ja voittoa tavoittelevan liiketoiminnan tulkinnallisesta rajanvedosta, omistajan ja yhtiön hallituksen oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaeroista tai toimivaltaristiriidoista.

Kahdessa yhtiössä oli joko puheenjohtajan tai toimitusjohtajan arvion mukaan hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyksiä aiheutunut yritysstrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista.

Yksittäisiä mainintoja oli seuraavista asioista: omistajaohjauslain puutteet tai tulkinnallisuus, valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen puutteet tai tulkinnallisuus, omistajan mielestä yhtiön heikko tulos tai muiden tavoitteiden heikko saavuttaminen.

3.7 Yhtiöiden harjoittama corporate governance (hyvä hallintotapa)

Eroa omistajaohjauksen ja corporate governancen välillä voi luonnehtia siten, että yhtiö ja sen toimielimet, erityisesti hallitus, harjoittavat corporate governancea ja omistajat harjoittavat omistajaohjausta. Riippumatta siitä, miten laajasti corporate governance -käsite kulloinkin määritellään, on siinä aina keskeisesti mukana hyvän hallitustyöskentelyn merkitys. Tämä ilmenee välillisesti myös Suomen listayhtiöiden hallintokoodin sisällöstä: yli puolet suosituksista koskee yrityksen hallitusta tai hallituksen valio-kuntia. Valtion erityistehtävää hoitaville yhtiöille suunnatussa Webropol-

kyselyssä corporate governanceen liittyvät kysymykset kohdistuivat hallituksen ja sen valiokuntien toimintaan¹⁵.

3.7.1 Hallitustyöskentelyn tehokkuus

Hallituksen työjärjestys ja hallituksen toiminnan arviointi

Tarkastuksessa hallitustyöskentelyn edellytyksen kriteeriksi määritettiin listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti, että tehokas hallitustyöskentely edellyttää, että hallituksen keskeiset tehtävät ja toimintaperiaatteet määritellään kirjallisesti työjärjestyksessä. Työjärjestyksestä saatavien tietojen perusteella osakkeenomistajat voivat arvioida hallituksen toimintaa. Hallitustyöskentelyn tehokkuuden takaamiseksi hallituksen on arvioitava säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan, joko sisäisenä itsearviointina tai käyttämällä ulkopuolista arvioijaa¹⁶.

Kahdessa yhtiössä, Hansel ja Tietokarhu, hallitus ei ollut laatinut toimintaansa varten kirjallista työjärjestystä. Neljässä yhtiössä, Finnfund, Hansel, Tietokarhu ja VTT International, ei ollut suoritettu arviointeja. Finnfundissa ja VTT Internationalissa oli kuitenkin jo sovittu arvioinnin tekemisestä vuonna 2013.

3.7.2 Luotettava ja ajantasainen tiedottaminen

Listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaan yhtiön hyvä hallinnointi edellyttää luotettavaa ja ajantasaista tiedottamista. Yhtiön antamien tietojen perusteella voidaan arvioida yhtiön hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän toimintaa. Tiedottamisen sisällön lisäksi esittämistävän selkeys ja sähköinen tiedonjakelu edistävät läpinäkyvyyttä ja lisäävät tiedonsaantimahdollisuuksia.¹⁷

Lainsäädäntö edellyttää, että yhtiö esittää selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästäan toimintakertomuksessa tai erillisessä kertomuksessa, muttei edellytä sähköistä tiedonjakelua verkkosivuilla.

Kyselyn mukaan puolet yhtiöistä on julkaissut verkkosivuillaan kuvauksen/selvityksen noudattamastaan hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. Muutamalla yhtiöllä verkkosivukuvaus oli luonnosasteella, ja muutama yritys

¹⁵ Kyselylomake on kertomuksen liitteenä 2.

¹⁶ Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi (corporate governance) 2010, suositukset 5 ja 7, seliteosat.

¹⁷ Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi (corporate governance) 2010, suosituksen luvun 11 seliteosa osittain.

katsoi toimintansa olevan niin pienimuotoista, ettei tietoja ole tarvetta julkaista verkkosivuilla. Yli puolessa yhtiöistä em. kuvaus/selvitys oli käsitelty hallituksessa tai hallituksen tarkastusvaliokunnassa.

3.7.3 Valvonta ja tarkastus

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin 15.6.2010 suosituksen 27 mukaan¹⁸ hallituksen on määriteltävä tarkastusvaliokunnan tehtävät valiokunnalle vahvistetussa työjärjestyksessä, yhtiön omien lähtökohtien mukaan. Tarkastusvaliokuntaa koskevan sääntelyn alkuperäisenä tavoitteena on ollut taata, että yhtiön taloudellisesta tilasta raportoidaan ja että sitä arvioidaan itsenäisesti ja riippumattomasti¹⁹. Jos yhtiössä ei ole tarkastusvaliokuntaa, hallitus hoitaa nämä tehtävät tai antaa ne toisen valiokunnan tehtäväksi.

Kyselyn 18 yhtiöstä seitsemässä oli tarkastusvaliokunta: Alko, Finnfund, Finavia, Finnipilot Pilotage, Finnvera, Suomen Teollisuussijoitus ja Veikkaus. Suomen Teollisuussijoituksessa valiokunnan vahvistettuun työjärjestykseen sisältyi suurimmaksi osaksi hallinnointikoodin suosituksen 27 mukaiset tehtävät ja muissa yhtiöissä kaikki em. tehtävät. Solidium puolestaan totesi vastauksessaan, että vaikka yhtiö hallinnoi huomattavia varoja ja yksittäisten tapahtumien arvo voi olla huomattava, tapahtumia on lukumääräisesti vähän ja tilintarkastuksen yhteydessä käydään jokainen tapahtuma erikseen läpi. Yhtiön toimiala huomioiden hallitus on nimenomaisesti halunnut pitää tarkastusvaliokunnalle kuuluvat asiat koko hallituksen valmistelussa eikä ole perustanut tarkastusvaliokuntaa. Tietokarhun hallitus on hoitanut hallintokoodin suosituksen 27 mukaiset tehtävät. Suosituksen mukaiset tehtävät on kirjattu koko hallituksen tehtäväksi neljässä yhtiössä: CSC, Governia, VTT International ja VTT Ventures.

¹⁸ Suosituksen 27 mukaan tarkastusvaliokunnan tehtävänä on ainakin seurata tilinpäätösraportoinnin prosessia; valvoa taloudellista raportointiprosessia; seurata yhtiön sisäisen valvonnan, mahdollisen sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta; käsitellä yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä; seurata tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta; arvioida lakisääteisen tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista yhtiölle; sekä valmistella tilintarkastajan valintaa koskeva päätösehdotus. Lisäksi tarkastusvaliokunnalla voi olla muita tehtäviä.

¹⁹ Tarkastusvaliokunnan rooli ja tehtävät (Boardman), s. 14.

Kyselyvastausten mukaan kahdessa kolmasosassa yhtiötä hallitus tai hallituksen tarkastusvaliokunta on arvioinut systemaattisesti yhtiön tilintarkastajan toimintaa ja tehokkuutta. Vaikka kaikki yhtiöt eivät ole tällaista systemaattista arviointia harjoittaneet, niin tilintarkastuksen antamia raportteja ja tietoja on hallituksissa käsitelty ja tilintarkastajat ovat esimerkiksi käyneet tarkastusvaliokunnan ja hallituksen kokouksissa.

4 Tarkastusviraston kannanotot

Tarkastuksen pääkysymyksenä oli, miten tarkoituksenmukaisesti valtion omistajavaltaa käyttävät viranomaiset ja omistajaohjauksen kohteena olevat valtion erityistehtävää hoitavat valtioneemmistöiset yhtiöt ovat noudattaneet ja hyödyntäneet hyvän hallinnon menettelytapoja. Pääkysymys tarkennettiin ja konkretisoitiin kysymykseksi, miten valtion omistajapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen linjaamat periaatteet ja toimintatavat sekä osa arvopaperimarkkinayhdistyksen Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksista on otettu huomioon valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa ja näiden yhtiöiden hallinnointitavoissa.

Omistajaohjaajista tarkastuskohteena oli kahdeksan ministeriötä tai virastoa, ja valtioneemmistöisistä osakeyhtiöistä tarkastuskohteena oli 18 valtion erityistehtävää hoitavaa yhtiötä, jotka on lueteltu taulukossa 1 tarkastuskertomuksen luvussa 2.1. Tarkastus kohdistui pääosin vuosien 2010, 2011 ja 2012 toimintaan ja noudatettuihin menettelytapoihin.

Johtopäätökset

1) Omistajapolitiittinen periaatepäätös on vakiinnuttanut asemansa omistajaohjauksessa

Valtion harjoittama omistajaohjaus on ammattimaista, ja valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös on vakiinnuttanut asemansa omistajaohjauksessa hyödynnettävänä ja menettelytavoissa noudatettavana suosituksena. Yleisesti omistajaohjaukseen liittyvää yhteydenpitoa omistajaohjaajien ja yhtiöiden välillä voi luonnehtia säännölliseksi ja pragmaattiseksi, asiaan ja tilanteeseen nähden kulloinkin sopivalla tavalla tapahtuvaksi.

2) Omistajastrategia ei kaikilta osin aina tue omistajastrategisen työn jatkuvuutta ja vastuunkantoa

Valtion omistajapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan omistajaohjaus perustuu itsenäiseen omistajastrategiseen seurantaan ja valmisteluun, ja sen perusteella valtio-omistaja ottaa tarvittaessa kantaa yrityksen strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin. Kaikki omistajaohjaajat ovat tehneet omistajastrategista työtä.

Omistajastrategian sisältöä, muotoa tai päivittämistarvetta ei periaatepäätöksessä eikä muussa omistajaohjausohjeistuksessa ole käsitelty. Tämä näkyy osaltaan omistajastrategisen työn ja omistajastrategia-asiakirjojen laajassa kirjossa sekä osittain puutteina niissä tiedoissa, jotka koskevat muun muassa omistajastrategian hyväksyntää tahoa ja päivitysten ajankohtaa sekä kulloinkin yhtiön ”päivittäisestä omistajaohjauksesta” vastaavaa henkilöä.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan yhtiökohtainen omistajastrategia on keskeinen ohjausväline, johon ohjaavan ministeriön tai viraston harjoittaman omistajapolitiikan päämäärät ja seuranta-analyysien tiedot ja niistä aiheutuvat muutokset päämääriin ja keinoihin konkreettisesti kiteytyvät. Omistajastrategia yhtäältä ohjaa valtio-omistajan toimia, ja toisaalta strategiaa päivitetään toimintaympäristön muutosten ja valtio-omistajan sekä yhtiön toiminnan seurauksena.

3) Sekä omistajaohjaajien että yhtiöiden näkemyksen mukaan omistajaohjaus on järjestetty ja saatu toimimaan pääosin tarkoituksenmukaisesti

Tarkastuksen perusteella omistajaohjaukseen liittyviä ongelmia, hankaluuksia tai epäselvyyksiä on melko vähän eivätkä ne haittaa merkittävästi omistajaohjausta eivätkä yhtiöiden toimintaa. Laajin esille tullut ongelma-ryhmä oli yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta johtuneet ongelmat, hankaluudet tai epäselvyydet, joita oli omistajaohjaajien mukaan ollut noin kolmasosassa yhtiöitä ja yhtiöiden edustajien mukaan noin neljäsosassa yhtiöitä. Systemaattista, laajaa joukkoa koskevaa yksittäistä ongelmaa tms. ei ollut, vaan ongelmat olivat eri yhtiöissä eriluonteisia.

4) Omistajaohjauksen yhteistyöryhmien perustaminen käynnistyi hitaasti, mutta kaikki ryhmät ovat nyt toiminnassa lukuun ottamatta omistajaohjausosaston ja VTT:n välistä yhteistyöryhmää

Omistajapoliittisen periaatepäätöksen mukaan erityistehtävayhtiöiden omistajaohjausta varten perustetaan hallituskaudeksi vastuuministeriön (omistajaohjausvastuussa oleva sektoriministeriö) ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät. Näiden on työskentelyssään käsiteltävä ja arvioitava muun muassa yhtiön erityistehtävää ja sen merkitystä omistajaohjaukseen, erityistehtävän kustannustehokkuutta, yhtiön hallituksen kokoonpanoa ja yhtiön palkitsemisjärjestelmää.

Kevätalvella 2012 vain viidelle yhtiölle oli perustettu em. työryhmä hallituskaudeksi, mutta näistäkään kolmen työryhmä ei vielä ollut koontunut kertaakaan. Usean yhtiön osalta työryhmän perustaminen oli

meneillään tai suunnitelmissa perustaa lähiaikoina. Toisaalta vastuuministeriöiden omistajaohjaajat katsoivat yleensä yhteistyön ja keskusteluyhteyden toimivan ja toteutuvan käytännössä, vaikkei virallista työryhmää ollutkaan (vielä) perustettu tai virallisia kokouksia pidetty.

Tammikuussa 2013 vastuuministeriön ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät oli perustettu kaikille muille paitsi VTT:lle ja sen yhtiöille. Yhteistyöryhmät olivat kaikki kokoontuneet ainakin kerran.

5) Yhtiöiden hallitukset ovat pääosin huolehtineet hallinnointikoodin mukaisista toimintansa arvioinneista

Hallinnointikoodin mukaan yhtiön hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän toimivuus edellyttää, että hallitustyöskentely järjestetään mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Hallitustyöskentelyn tehokkuuden takaamiseksi hallituksen on arvioitava säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan.

Neljässä yhtiössä ei ollut suoritettu arviointeja, mutta kahdessa niistä oli jo sovittu arvioinnin tekemisestä vuonna 2013.

Suositus 1

Tarkastusvirasto katsoo, että omistajastrategisen työn jatkuvuuden ja yhtenäisyyden, vastuuhenkilöiden vastuun sekä strategian päivittämisen varmistamiseksi omistajastrategian on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- a) Omistajastrategia on laadittava kirjallisesti. Se voi olla itsenäinen asiakirja, jossa on otettu kantaa omistajastrategisiin kysymyksiin tai jossa voi olla kootusti viittaukset niihin muiden asiakirjojen eri kohtiin, joista omistajastrategiakokonaisuus muodostuu.
- b) Omistajastrategia ja siihen tehdyt muutokset on aina päivittävä ja omistajastrategiasta on ilmentävä, kuka tai mikä toimielin on omistajastrategian tai siihen tehdyt muutokset hyväksynyt.
- c) Omistajastrategiasta on ilmentävä, ketkä henkilöt ministeriössä tai virastossa hoitavat kunkin yhtiön päivittäistä omistajaohjausta. Tämän kohdan ajan tasalla pitämisestä on huolehdittava koko ajan myös silloin, kun ohjaavassa ministeriössä tai virastossa itsessään tehdään muutoksia.

Suositus 2

On hyvä, että myös epämuodollinen, yhteistyöryhmän kokoontumisesta riippumaton yhteistyö toimii. Tarkastusvirasto kuitenkin katsoo, että ryhmälle on omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä asetettu niin paljon ja niin tärkeitä tehtäviä, että niiden huomioon ottaminen, toteuttaminen ja

säännöllisen läpikäynnin varmistaminen edellyttää ryhmän perustamista ja säännöllisiä kokoontumisia.

Suositus 3

Tarkastusvirasto katsoo, kaikkien yhtiöiden hallitusten on arvioitava säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan joko sisäisenä itsearviointina tai käyttämällä ulkopuolista arvioitsijaa. Arviointiin liittyen tarkastusvirasto katsoo hallitusten kirjallisen työjärjestyksen tukevan muun muassa osakkeenomistajien mahdollisuuksia hallituksen toiminnan arvioimiseksi.

Suositus 4: Omistajaohjaajakohtaiset ja yhtiökohtaiset suositukset

Tarkastusvirasto suosittaa, että

- liikenne- ja viestintäministeriö Finnpiilot Pilotage Oy:n omistajaohjaajana saattaa valmiiksi yhtiökohtaisen omistajastrategian mahdollisimman nopeasti ja viimeistään vuoden 2013 loppuun mennessä; valmistelu on kestänyt jo yli vuoden
- valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto perustaa valtioneuvoston omistajapolitiikan periaatepäätöksen mukaisen vastuuviraston (periaatepäätös: vastuuministeriön) ja omistajaohjausosaston yhteisen työryhmän myös Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kanssa
- opetus- ja kulttuuriministeriö sekä valtiovarainministeriö laativat ohjaamilleen yrityksille kirjallisen omistajastrategia-asiakirjan, josta käy ilmi strategian hyväksyjä ja laatimisen tai päivityksen ajankohta
- Hansel Oy:n ja Tietokarhu Oy:n hallitukset laativat toimintaansa varten kirjallisen työjärjestyksen.

Liitteet

Liite 1. Tarkastuksen tietopyyntölomakkeen kysymykset valtio-
enemmistöisten erityistehtäväyhtiöiden omistajaohjaukses-
ta vastaaville ministeriöille ja virastoille

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

(jokaisesta omistajaohjauksen kohteena olevasta valtioenemmistöisestä
erityistehtäväyhtiöstä täytetään oma lomakkeensa)

YHTIÖN OHJAUS 2010-2012

6. Yhtiökokousasioiden valmistelu ja yhtiön seuranta

	Kyllä	Ei	
Onko ministeriö tai virasto valmistellut valtio- omistajan yhtiökokouksen päätöksentekoon liittyvät asiat?	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko ministeriö tai virasto huolehtinut yhtiökokouksen välisestä yhtiön seurannasta?	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

7. Yhtiötä koskevien vuosiraporttien läpikäynti ministeriössä tai virastossa osana omistajaohjausta.

	Aina	Joskus	Harvoin tai ei koskaan	
Onko käyty läpi yhtiön hallituksen toimintakertomukset?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko käyty läpi yhtiön vuosikertomukset?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko käyty läpi vuositilintarkastuskertomukset?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko käyty läpi mahdolliset muut tilintarkastajien yhtiökokoukselle/omistajille antamat raportit tai lausunnot?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

8. Ministeriön tai viraston yhteydenpito yhtiön kanssa

	Ei	Kyllä, keskimäärin 1-2 krt/v	Kyllä, keskimäärin 3-5 krt/v	Kyllä, keskimäärin yli 5 krt/v	Kommentti
Onko huolehdittu yhteydenpidosta yhtiön hallituksen (puheenjohtajan) kanssa ja miten usein tapaamisia/keskusteluja on ollut?	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Onko huolehdittu yhteydenpidosta yhtiön toimivan johdon (toimitusjohtajan) kanssa ja miten usein tapaamisia/keskusteluja on ollut?	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

9. Yhtiön erityistehtävän määrittely, määrärahat ja niiden seuranta

	Kyllä	Ei	Kommentti
Onko ministeriö tai virasto määritellyt yhtiön erityistehtävän?	☐	☐	<input type="text"/>
Onko ministeriön tai virasto määritellyt erityistehtävään perustuvat yhtiökohtaiset vaatimukset?	☐	☐	<input type="text"/>
Onko ministeriö tai virasto määritellyt erityistehtävästä yhtiölle aiheutuvat kustannukset ja tehnyt tarvittavat esitykset niitä varten varattavista määrärahoista tai niiden kattamiseen käytettävästä varallisuudesta?	☐	☐	<input type="text"/>
Onko ministeriö tai virasto vastannut määrärahojen käytöstä ja siihen liittyvästä valvonnasta?	☐	☐	<input type="text"/>
Onko ministeriö tai virasto seurannut ja arvioinut erityistehtävän hoitamista sekä sen kustannustehokkuutta?	☐	☐	<input type="text"/>

10.

Omistajaohjauksen linjausten ja erityistehtävän yhteensovittaminen (arvionne)

Omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön tai viraston tehtävänä on varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet.

Arvionne siltä, miten olette em. tehtävässänne suorittaneet?

- Hyvin
- Tyydyttävästi
- Välttävästi
- Huonosti

Kommentti

Kommentti

Kommentti

Kommentti

11.

Ohjausvälineiden käyttö ja merkitys omistajaohjauksen linjausten ja erityistehtävän yhteensovittamisessa

Millaisia ohjausvälineitä on käytössäne sen varmistamiseksi, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet ja mikä on avulonne käyttämienne ohjausvälineiden merkityksestä tässä tehtävässä?

	Merkitys suuri	Merkitys kohtalainen	Merkitys pieni	Ei käytössä tai ei olemassa	Kommentti
Yhtiökohtainen laki ja asetus	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Yhtiöjärjestys	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Omistajastrategia (viranomaisen laatima)	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Ministeriön tai viraston antamat pysyväisohjeet yms.	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Ministeriön antamat vuosittaiset ohjauskirjeet yms.	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Keskustelut yhtiön hallituksen puheenjohtajan kanssa	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Keskustelut yhtiön toimitusjohtajan kanssa	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

LISÄTIETO: Muut kuin em. ohjausvälineet ja niiden merkitys?

12. Yhtiön vuosittaisen tavoiteasetteluun osallistuminen

Osallistuuko ministeriö tai virasto vuosittain (tai määräajoin) suoraan yhtiön tavoiteasetteluun tavoite-/tulosohjaukskirjeillä tai tavoite-/tulosohjauskeskusteluilla tms?

Erityistehtävän osalta

Kommentti

Sekä erityistehtävän että muidenkin tavoitteiden ja tehtävien osalta

Kommentti

Ei kummankaan em. osalta

Kommentti

13. Omistajastrategia

Onko ministeriö tai virasto laatinut ja hyväksynyt yhtiökohtaisen omistajastrategian ja milloin se on viimeksi päivitetty (jos ei ole vielä päivitetty niin päivämäärä, jolloin hyväksynyt ensimmäisen yhtiötä koskevan omistajastrategian)

Viimeisimmän päivityksen päivämäärä:

Kyllä, on laadittu

Ei ole laadittu, miksi?

Miksi ei ole laadittu:

14. Yhtiökohtainen omistajaohjaus vs. omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös

Mikäli ministeriönne tai virastonne on määritellyt yhtiökohtaista omistajaohjausta ministeriökohtaisella ohjeistuksella, niin onko se poikkeuksitta perustunut valtioneuvoston omistajapolitiittiseen periaatepäätökseen ja sen liitteisiin sekä talouspolitiittisen ministerivaliokunnan vahvistamaan muuhun ohjeistukseen?

Kyllä

Kommentti

Ei, miltä osin?

Miltä osin ei?

15. Omistajaohjauksen organisointi; yksikkö tai henkilö jolle omistajaohjaukseen liittyvä valmistelu, seuranta ja yhteydenpito kuuluvat?

Onko ministeriössä tai virastossa:

Omistajaohjauksesta vastaava yksikkö vai

- Ministeriön sisältä koottu ryhmä vai
- Nimetty (yksittäinen) virkamies vai
- Muu järjestely, mikä?

16. Henkilöstön edustus yhtiön hallintoelimityksessä?

Onko ministeriö tai virasto varmistanut, että henkilöstön edustus ja riittävät vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoelimityksessä on turvattu vähintään henkilöstöedustuksesta annetun lain määrittelemissä puitteissa?

Kyllä, miten?

Ei, miksi ei?

17. Omistajaohjauksessa mahdollisesti ilmenneitä hankaluuksia tai ongelmia; mihin hankaluudet tai ongelmat ovat näkemyksenne mukaan yleisimmän liittyneet tai mistä ne ovat aiheutuneet?

Jos minkäänlaisia hankaluuksia tai ongelmia ei ole ollut, olkaa hyvä ja vastatkaa Ei kaikkiin kohtiin.

	Kyllä	Ei	
Omistajaohjauslain puitteista tai tulkinnallisuudesta	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiökohtaisen lain/asetuksen puitteista tai tulkinnallisuudesta	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen puitteista tai tulkinnallisuudesta	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajastrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiön erityistehtävän ja (voittoa tavoittelevan) liiketoiminnan tulkinnallisesta rajanvedosta	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajan ja yhtiön hallituksen oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaeroista tai toimivaltaristiriidoista	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajan näkökulmasta heikosta hallitustyöskentelystä	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiön hallituksen puheenjohtajan heikosta panoksesta yhteydenpidossa omistajaohjaajaan	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajan ja yhtiön ylimmän johdon eriävistä näkemyksistä	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

Yhtiön palkkiojärjestelmästä

Kommentti

Yhtiön heikosta tuloksesta tai muiden tavoitteiden heikosta saavuttamisesta

Kommentti

Muista syistä, mistä?

Muut syyt:

18. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 1 - 16 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä jotain edellä olleista kysymyksistä, olkaa hyvä ja viitatakaa kommentissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

(jokaisesta omistajaohjauksen kohteena olevasta valtioenemmistöisestä erityistehtäväyhtiöstä täytetään oma lomakkeensa)

YHTIÖN HALLITUKSEN JÄSENYYS 2010-2012

19. Kompetenssi, ajankäyttö

	Aina	Joskus	Harvoin tai ei koskaan	
Onko ministeriö tai virasto nimennyt nimennyt valtion ehdokkaat yhtiön hallitukseen yhtiökokousta varten?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Ovatko hallitusjäseniä ehdotettaessa keskeisiä perusteita olleet ehdokkaiden kokemus sekä asiantuntemus JA miten nämä perusteet on pyritty varmistamaan?	☐	☐	☐	MITEN nämä perusteet on pyritty varmistamaan: <input type="text"/>
Ovatko hallitusjäseniä ehdotettaessa keskeisiä perusteita olleet hallituksen yhteistyökyvyn ja monipuolisen osaamisen varmistaminen JA miten nämä perusteet on pyritty varmistamaan?	☐	☐	☐	MITEN nämä perusteet on pyritty varmistamaan: <input type="text"/>
Onko ennen ehdokkaaksi nimeämistä selvitetty, onko hallituksen jäseneksi valittavalla mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko valtion ehdotuksesta valittujen valittujen osalta pyritty 5-7 vuoden toimikausiin?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

20. Riippumattomuus, tasa-arvo, rekrytointipohja

	Aina tai kaikki	Joskus tai jotkut	Harvoin/harvat tai ei koskaan/ei kettään	
Ovatko kaikki valitut hallituksen jäsenet olleet ulkopuolisia asiantuntijoita, so. henkilöitä, joilla ei ole työ- tai toimisuhdetta yhtiöön eikä konsernin muihin yhtiöihin?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko kiinnitetty huomiota hallituksen jäsenten riippumattomuuteen toisistaan?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko hallitusjäseniä ehdottaessa tai valittaessa arvioitu ketkä heistä ovat riippumattomia valtiomistajasta?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko varmistettu molempien sukupuolten riittävästä edustuksesta hallituksessa?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko kiinnitetty huomiota rekrytointipohjan laajentamiseen?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko vastuuministeriö tai virasto varmistanut, että rekrytoitaessa virkamiehiä hallitustehtäviin, nämä hallitustehtävät ovat julkisia ja tieto niistä helposti saatavilla?	☐	☐	☐	

21. Valtion virkamiehet yhtiön hallituksen jäsenenä

	Aina	Joskus	Harvoin tai ei koskaan	
Onko valtiolla ollut suora virkamiesedustus yhtiön hallituksessa?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto nimennyt vastuuministeriön pyynnöstä virkamiesjäsenen yhtiön hallitukseen?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko varmistettu, että hallituksen jäsenenä oleva virkamies ei osallistu yhtiötä koskeviin omistajaohjaustehtäviin liittyvään valmisteluun ja päätöksentekoon eikä yhtiötä koskevien omistajapoliittisten ratkaisujen tekemiseen (palomuri)?	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko varmistettu, että yhtiön hallituksen puheenjohtajana mahdollisesti oleva				Kommentti <input type="text"/>

virkamies ei ole yhtiön omistajaohjauksesta
pääasiallisesti vastaavan virkamiehen
esimies?

Onko varmistettu, että virkamies noudattaa
hallitukseen valintansa jälkeen hallintolain
esteellisyyssäännöksiä (edustaa
tehtävässään yhtiötä ja sen kaikkia
osakkeenomistajia ja toimii mm.
osakeyhtiölain ja muun yhtiötä koskevan
yksityisoikeudellisen lainsäädännön
puitteissa)?

22. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 18 - 20 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä jotain edellä olleista kysymyksistä, oikaa hyvä ja viitataka kommentissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

- Aina
- Joskus
- Harvoin tai ei koskaan

26. Palkitsemisjärjestelmien arviointi omistajaohjausosastolle

Onko yhtiön omistajaohjauksesta vastaava ministeriö tai virasto aina vienyt yhtiön palkitsemisjärjestelmät tai niiden uudistamiset valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston arvioitavaksi?

- Kyllä
- Ei

27. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 22 - 25 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä jotain edellä olleista kysymyksistä, olkaa hyvä ja viitakkaa kommentissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

(jokaisesta omistajaohjauksen kohteena olevasta valtioenemmistöisestä erityistehtäväyhtiöstä täytetään oma lomakkeensa)

YHTEISTYÖ VALTIONEUVOSTON KANSLIAN OMISTAJAOHJAUSOSASTON KANSSA 2010-2012

Tämän osion kysymyksiin (27 - 34) vastaavat kaikki muut paitsi valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto

28. Yhteyshenkilö

Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto nimennyt osastolta henkilön, joka toimii yhteyshenkilönä vastuuministeriön tai vastuuviraston suuntaan ja joka seuraa omistajaohjausosastolla yhtiön hallintoa ja taloudellista tilaa sekä niitä koskevaa raportointia?

- Kyllä, yhteyshenkilönä on:
- Ei
- En osaa sanoa

29. Vastuuministeriön (omistajaohjausvastuu) kuuleminen

Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto antanut vastuuministeriölle tai vastuuvirastolle mahdollisuuden esittää ministeriön tai viraston käsitys asiasta ennen kuin omistajaohjausosasto on vinyt erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjausta koskevat yleiset ohjeet ja linjaukset talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyyn?

- Kyllä
- Ei

30. Omistajaohjausosaston kuuleminen

Onko muun kuin yhtiölle toimiohjeita sisältävän ohjeistuksen (= vastuuministeriön yhtiölle antama ohjeistus) valmistelussa aina kuultu valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastoa?

- Kyllä Kommentti
- Ei Kommentti

31. Ehdotus hallituksen jäseneksi

Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto tehnyt vastuuministeriön tai vastuuviraston pyynnöstä ehdotuksen sellaisiksi valtionhallinnon ulkopuolelta tuleviksi erityistehtäväyhtiön hallituksen jäseniksi, jotka edustavat yhtiön toimialaan ja liiketoimintaan liittyvää erikoisosaamista?

- Vastuuministeriö tai vastuuvirasto ei ole pyytänyt omistajaohjausosastolta em. ehdotusta Kommentti
- Vastuuministeriö tai vastuuvirasto on pyytänyt mutta ei ole saanut omistajaohjausosastolta em. ehdotusta Kommentti
- Kyllä Kommentti

32. Yhtiökokousasioiden valmisteluun osallistuminen

Onko valtioneuvosto kanslian omistajaohjausosasto osallistunut vastuuministeriön tai vastuuviraston pyynnöstä yhtiökokousasioiden valmisteluun?

- Vastuuministeriö tai vastuuvirasto ei ole pyytänyt omistajaohjausosastoa osallistumaan yhtiökokousasioiden valmisteluun Kommentti
- Vastuuministeriö tai vastuuvirasto on pyytänyt omistajaohjausosastoa osallistumaan yhtiökokousasioiden valmisteluun, mutta osasto ei ole osallistunut Kommentti
- Kyllä Kommentti

33. Muihin omistajaohjaustehtäviin osallistuminen

Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto osallistunut vastuuministeriön tai vastuuviraston pyynnöstä muihin (= muu kuin yhtiökokousasioiden valmistelu) omistajaohjaukseen liittyviin tehtäviin?

- Vastuuministeriö tai vastuuvirasto ei ole pyytänyt omistajaohjausosastoa osallistumaan em. tehtäviin Kommentti
- Kommentti

Vastuuministeriö tai vastuuvirasto on pyytänyt, mutta osasto ei ole osallistunut

Kyllä

Kommentti

34. Yhteinen käytäntö ja hallintomalli

Onko valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto avustanut vastuuministeriötä tai vastuuvirastoa omistajavallan käyttöön liittyvissä kysymyksissä valtion yhteisen omistajaohjauksen käytäntöjen ja yhdenmukaisen hallintomallin noudattamiseksi?

Kyllä

Kommentti

Ei

Kommentti

35. Vastuuministeriön tai vastuuviraston (omistajaohjausvastuu) ja valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät

Onko erityistehtävayhtiöiden omistajaohjausta varten varten perustettu hallituskaudeksi vastuuministeriön tai vastuuviraston ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät?

Kyllä Ei

Kommentti

Työryhmät ovat yhtiökohtaisia?

Kommentti

Yhdelle työryhmälle kuuluvat kaikki ministeriön tai viraston yhtiöt?

Kommentti

Onko työryhmien jäsenenä 1 - 2 vastuuministeriön edustajaa ja 1 - 2 omistajaohjausosaston edustajaa?

Kommentti

Ovatko työryhmät kokoontuneet vähintään kahdesti vuodessa?

Kommentti

Ovatko työryhmät kiinnittäneet huomiota yhtiön erityistehtävän tai erityisaseman määrittelyyn ja merkitykseen omistajaohjauksen kannalta?

Kommentti

Ovatko työryhmät vähintään 2 - 3 vuoden välein arvioineet yhtiön erityistehtävän tai erityisaseman mahdollisia muutoksia ja niiden merkitystä omistajaohjauksen kannalta?

Kommentti

Ovatko työryhmät kiinnittäneet huomiota yhtiön erityistehtävän hoitamisen kustannustehokkuuteen?

Kommentti

Ovatko työryhmät kiinnittäneet huomiota yhtiön hallituksen kokoonpanoon ja uudistamistarpeeseen?

Kommentti

Ovatko työryhmät kiinnittäneet huomiota yhtiön palkitsemisjärjestelmien ja palkitsemiskäytäntöjen ajan- ja asianmukaisuuteen: valtion erityistehtävän huomioonottaminen kun yhtiössä asetetaan kriteereitä vuosibonuksille ja monivuotisille palkitsemisohjelmille?

36. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 27 - 34 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä jotain edellä olleista kysymyksistä, olkaa hyvä ja viitatakaa kommentteissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

Liite 2. Tarkastuksen tietopyyntölomakkeen kysymykset valtion erityistehtävää hoitaville valtioneemmistöisille osakeyhtiöille

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

OMISTAJAOHJAUS JA YHTEYDENPITO YHTIÖÖN 2010-2012

4. Ohjaus ja yhteydenpito

	Kyllä	Ei	
Onko omistajan ja yhtiön yhteydenpito toteutettu siten, että yhtiön omistajaohjauksesta vastaava ministeriö/virasto on ennalta tietoinen merkittävistä toimialaan ja strategiaan vaikuttavista yrityksen päätöksistä?	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Osallistuuko ohjaava ministeriö/virasto vuosittain tai määräajoin suoraan yhtiön tavoiteasetteluun tavoite-/tulosohjaukskirjeillä tai tavoite-/tulosohjauskeskusteluilla tms?	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Onko ohjaava ministeriö/virasto satunnaisesti osallistunut suoraan yhtiön tavoiteasetteluun?	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Määrittelevätkö yhtiön kaupallisia toimintoja koskevan liiketoiminnallisen strategian kokonaan yhtiön toimiva johto ja hallitus?	☐	☐	

5. Yhtiön erityistehtävien ja yhtiön muun liiketoiminnan yhteensovittaminen (TOIMITUSJOHTAJAN ARVIO)

Omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön/viraston tehtävänä on varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet.

	Hyvin	Tyydyttävästi	Välttävästi	Huonosti	
ARVIONNE toimitusjohtajana siitä, miten omistajaohjauksesta vastaava ministeriö/virasto on yhtiön näkökulmasta em. tehtävästä suoriutunut?	☐	☐	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

6. Yhtiön erityistehtävien ja yhtiön muun liiketoiminnan yhteensovittaminen (HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJAN ARVIO)

Omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön/viraston tehtävänä on varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet.

ARVIONNE hallituksen puheenjohtajana siitä, miten omistajaohjauksesta vastaava ministeriö/virasto on yhtiön näkökulmasta em. tehtävästä suoriutunut?

Hyvin Tyydyttävästi Välttävästi Huonosti

Kommentti

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

7. Omistajaohjauksessa yhtiön ja ohjaavan ministeriön/viraston välillä mahdollisesti ilmennettä hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyttä. Mihin hankaluudet, ongelmat tai epäselvyydet ovat ARVIONNE mukaan yleisimmin liittyneet tai mistä ne ovat aiheutuneet?

(TOIMITUSJOHTAJAN ARVIO)

(Yhtiön hallituksessa mahdollisesti olevaa ohjaavan ministeriön virkamiestä ei tässä pidetä omistajaohjaajana vaan pelkästään hallituksen jäsenenä.)

	Kyllä	Ei	
Omistajaohjauslain puutteista tai tulkinnallisuudesta.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiökohtaisen lain tai asetuksen puutteista tai tulkinnallisuudesta.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen puutteista tai tulkinnallisuudesta.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajastrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yritysstrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Yhtiön erityistehtävän ja (voittoa tavoittelevan) liiketoiminnan tulkinnallisesta rajanvedosta.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajan ja yhtiön hallituksen oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaeroista tai toimivaltaristiriidoista.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>
Omistajan ja yhtiön ylimmän toimivan johdon eriävistä näkemyksistä.	☐	☐	Kommentti <input type="text"/>

Yhtiön palkkiojärjestelmästä.

Omistajaohjaajan (ministeriö/virasto) riittämättömästä yhteydenpidosta hallituksen puheenjohtajaan tai toimitusjohtajaan.

(Omistajan mielestä) yhtiön heikosta tuloksesta tai muiden tavoitteiden heikosta saavuttamisesta.

Muista syistä, mistä?

8. Omistajaohjauksessa yhtiön ja ohjaavan ministeriön/viraston välillä mahdollisesti ilmenneitä hankaluuksia, ongelmia tai epäselvyyttä. Mihin hankaluudet, ongelmat tai epäselvyydet ovat ARVIONNE mukaan yleisimmin liittyneet tai mistä ne ovat aiheutuneet? (HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJAN ARVIO)

(Yhtiön hallituksessa mahdollisesti olevaa ohjaavan ministeriön virkamiestä ei tässä pidetä omistajaohjaajan edustajana vaan pelkästään hallituksen jäsenenä.)

Omistajaohjauslain puutteista tai tulkinnallisuudesta.

Kyllä Ei

Yhtiökohtaisen lain tai asetuksen puutteista tai tulkinnallisuudesta.

Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen puutteista tai tulkinnallisuudesta.

Omistajastrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista.

Yritysstrategiaan tai sen valmisteluun liittyvistä seikoista.

Yhtiön erityistehtävän sisällöstä tai luonteesta.

Yhtiön erityistehtävän ja (voittoa tavoittelevan) liiketoiminnan tulkinnallisesta rajanvedosta.

Omistajan ja yhtiön hallituksen oikeuksien ja velvollisuuksien tulkintaeroista tai toimivaltaristiriidoista.

Omistajan ja yhtiön ylimmän toimivan johdon eriävistä näkemyksistä.

Yhtiön palkkiojärjestelmästä.

Omistajaohjaajan (ministeriö/virasto)
riittämättömästä yhteydenpidosta hallituksen
puheenjohtajaan tai toimitusjohtajaan.

(Omistajan mielestä) yhtiön heikosta tuloksesta tai
muiden tavoitteiden heikosta saavuttamisesta.

Muista syistä, mistä?

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

9. Yhteydenpito toimitusjohtajaan. (TOIMITUSJOHTAJAN ARVIO)

Tapaamiset, puhelinkeskustelut yms.

	Kyllä, keskimäärin 1-2 krt/v	Kyllä, keskimäärin 3-5 krt/v	Kyllä, keskimäärin yli 5 krt/v	Ei	
Onko ohjaava ministeriö/virasto ARVIONNE mukaan huolehtinut säännöllisestä yhteydenpidosta yhtiön toimitusjohtajan kanssa ja miten usein tapaamisia/keskusteluja on ollut?	☐	☐	☐	☐	ARVIONNE yhteydenpidon riittävydestä (esim. Liiallista, Riittävää/Sopivaa, Liian vähäistä)? <input type="text"/>

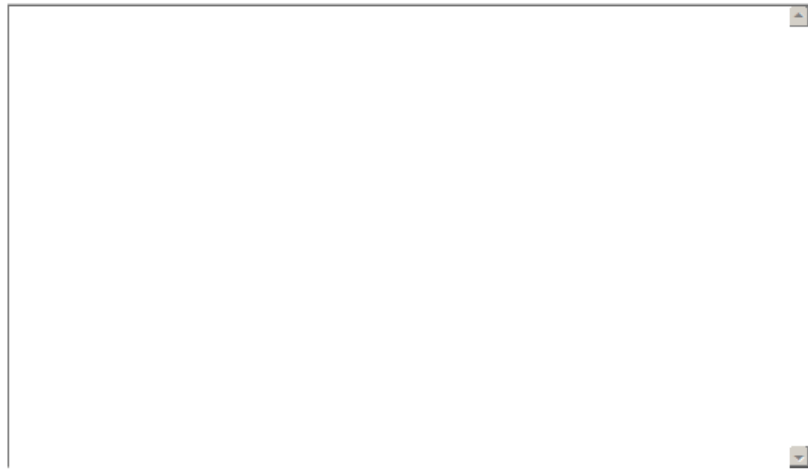
10. Yhteydenpito hallituksen puheenjohtajaan. (HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJAN ARVIO)

Tapaamiset, puhelinkeskustelut yms.

	Kyllä, keskimäärin 1-2 krt/v	Kyllä, keskimäärin 3-5 krt/v	Kyllä, keskimäärin yli 5 krt/v	Ei	
Onko ohjaava ministeriö/virasto ARVIONNE mukaan huolehtinut säännöllisestä yhteydenpidosta yhtiön hallituksen puheenjohtajan kanssa miten usein tapaamisia/keskusteluja on ollut?	☐	☐	☐	☐	ARVIONNE yhteydenpidon riittävydestä (esim. Liiallista, Riittävää/Sopivaa, Liian vähäistä)? <input type="text"/>

11. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 1 - 10 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä jotain edellä olleista kysymyksistä, olkaa hyvä ja viitakaa kommentissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

HALLITUKSEN JA SEN VALIOKUNTIEN TOIMINTA 2010 - 2012

12. Onko hallitus laatinut toimintaansa varten kirjallisen työjärjestyksen?

Kyllä. Työjärjestyksen vahvistamisajankohta:

Kommentti

Ei

13. Onko hallitus arvioinut vuosittain tai säännöllisin väliajoin toimintaansa ja työskentelytapojaan (sisäisenä itsearviointina tai käyttämällä ulkopuolista arvioijaa)?

Kyllä. Viimeisen arvioinnin ajankohta:

Kommentti

Ei

14. Onko yhtiö julkaissut verkkosivuillaan kuvauksen/selvityksen noudattamastaan hallinto- ja ohjausjärjestelmästä?

Kyllä. Viimeisen päivityksen ajankohta:

Kommentti

Ei

15. Onko em. kuvaus/selvitys käsitelty hallituksessa tai hallituksen tarkastusvaliokunnassa?

Kyllä. Milloin viimeksi?

Ei

Kommentti

16. Onko hallitus tai hallituksen tarkastusvaliokunta arvioinut systemaattisesti yhtiön tilintarkastajan toimintaa ja tehokkuutta?

Kyllä. Viimeisen arvioinnin ajankohta:

Ei

Kommentti

17. Onko hallituksella valiokuntia?

Kyllä. Seuraavat valiokunnat:

Ei (siirry suoraan kysymykseen 20)

Kommentti

Keskeytä

OMISTAJAOHJAUSTARKASTUS

18. Onko hallitus vahvistanut valiokuntien keskeiset tehtävät valiokuntien työjärjestyksissä?

- Kyllä Kommentti
- Ei Kommentti

19. Jos hallituksella on tarkastusvaliokunta, onko valiokunnan vahvistetussa työjärjestyksessä ainakin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin 15.6.2010 (corporate governance) suosituksen 27 mukaiset tehtävät?

- Kyllä, kaikki tai lähes kaikki. Kommentti
- Osittain, keskeisimpinä eroina suositukseen ovat: Keskeisimmät erot (ja muut kommentit)
- Tarkastusvaliokuntaa ei ole Kommentti

20. Jos hallituksella ei ole tarkastusvaliokuntaa, onko hallituksella kirjalliset perustelut sille, ettei valiokunnan perustamista ole katsottu tarpeelliseksi?

- Hallituksella on tarkastusvaliokunta Kommentti
- Valiokuntaa ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska: Perustelut (ja muut kommentit)
- Kommentti

Ei ole perusteltu kirjallisesti

21. Jos hallituksella ei ole tarkastusvaliokuntaa, onko hallinnointikoodin suosituksen 27 mukaiset tehtävät kirjattu hallituksen työjärjestykseen koko hallituksen tehtäväksi tai toisen valiokunnan tehtäväksi?

Hallituksella on tarkastusvaliokunta

Kommentti

Kirjattu koko hallituksen tehtäväksi

Kommentti

Kirjattu toisen valiokunnan tehtäväksi, minkä?

Toisen valiokunnan nimi (ja muut kommentit)

Ei ole kirjattu

Kommentti

22. YLEISIÄ HUOMIOITA JA VAPAITA KOMMENTTEJA TAI LISÄTIETOJA KYSYMYKSIIN 12 - 21 LIITTYEN

Mikäli täydennätte tässä kohdin vielä joitain edellä olleista kysymyksistä, oikaa hyvä ja viitatkaa kommentissanne kysymykseen sen numerolla.

Keskeytä

Liite 3. Yhtiöiden toimiala ja tehtävien määrittely yhtiöiden yhtiöjärjestyksissä

Alko Oy

Yhtiön toimialana on harjoittaa sille alkoholilaisissa (1143/1994) yksinoikeudeksi säädettyä alkoholijuomien vähittäismyyntiä lain 1 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa. Yhtiö voi myös huolehtia alkoholihaittojen ehkäisyyn liittyvästä tiedotus-, valistus- ja muusta toiminnasta. Yhtiö voi lisäksi harjoittaa alkoholijuomien maahantuontia, maastavientiä, tukku- ja vähittäiskauppaa sekä näihin liittyvää muuta liiketoimintaa, kuten alkoholittomien juomien ja alkoholijuomiin liittyvien oheistuotteiden kauppaa. Yhtiö voi lisäksi harjoittaa toimialaansa liittyvää analyysipalvelua.

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Yhtiön toimialana on tutkimuksen, opetuksen ja näitä tukevan tietohallinnon tietotekniset palvelut ja muu niihin liittyvä toiminta. Yhtiön tarkoituksena on voittoa tavoittelematta tuottaa palveluita omistajilleen. Lisäksi yhtiö voi vähäisissä määrin myydä liiketaloudellisin perustein tuotteitansa ja palvelujansa muille. Kullakin osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiön kulloinkin tuottamia palveluja ja muita tuotteita osakeomistuksensa mukaisessa suhteessa omakustannushintaan.

Finavia Oyj

Yhtiön toimialana ovat lentoasemaliiketoiminta ja lentoasemiin liittyvät palvelut, lennonvarmistusliiketoiminta sekä muu lentoasemiin ja lentoliikenteeseen liittyvä liiketoiminta. Yhtiö voi harjoittaa toimialaan liittyvää kiinteistösiioittamista sekä tarvittaessa muuta sijoitustoimintaa. Yhtiö voi harjoittaa myös muuta tässä pykälässä mainittuun toimintaan liittyvää toimintaa. Toiminnan erityinen tarkoitus: Yhtiön toiminnan tarkoituksena on ilmailun edistämiseksi ylläpitää ja kehittää valtion lentoasemaverkostoa ja Suomen lennonvarmistusjärjestelmää siviili- ja sotilasilmailun tarpeita varten sekä tarjota lennonvarmistuspalveluja Suomen vastuulla olevassa ilmatilassa siten, kuin niistä erikseen säädetään tai määrätään. Yhtiön julkisista palvelutehtävistä säädetään erikseen. Yhtiö voi toiminnassaan erityisestä syystä poiketa osakeyhtiölain mukaisesta osakkeenomistajan voitontuotto-olettamasta toimialallaan, jos kyse on

1. valtakunnallisen lentoasemaverkon ylläpidosta
2. ilmaliikennepalvelujen tarjoamisesta Suomen ilmatilassa

3. toimialalainsäädännön mukaisista yhtiölle asetetuista muista tehtävistä.

Tämän pykälän määräyksellä ei ole tarkoitus poiketa yhtiön jakokelpoisten varojen jakamismahdollisuudesta vain osakkeenomistajille.

Finnfund (Teollisen yhteistyön rahasto Oy)

Yhtiön toimialana on Teollisen yhteistyön rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaisesti edistää kehitysmaiden sekä muiden maiden kanssa käytävän teollisen ja muun taloudellisen yhteistyön muodossa näiden maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ohjaamalla henkisiä ja aineellisia voimavaroja näiden maiden teollisen ja muun taloudellisen yritystoiminnan kehittämiseen. Yhtiön tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Yhtiön toiminnasta mahdollisesti syntyvä voitto on varattava myöhempien vuosien mahdollisten tappioiden peittämiseen tai asetettava johtokunnan käytettäväksi nimettyyn, yhtiön toimintaa palvelemaan tarkoitukseen tahi jaettava näiden käyttötarkoitusten kesken.

Finnpilot Pilotage Oy

Yhtiön toimialana on tarjota luotsauspalveluja vesiliikenteen turvallisuuden ja toimintaedellytysten turvaamiseksi. Toiminnan erityinen tarkoitus:

Yhtiön tehtävänä on huolehtia luotsauslain mukaisten luotsauspalvelujen tarjonnasta sekä muista luotsauslaissa säädetystä luotsaukseen liittyvistä tehtävistä ja velvollisuuksista luotsauslaissa määritellyillä vesialueilla. Tämän pykälän määräyksellä ei ole tarkoitus poiketa yhtiön jakokelpoisten varojen jakamismahdollisuudesta vain osakkeenomistajille.

Finnvera Oyj

Yhtiön toimialana on harjoittaa rahoitustoimintaa antamalla ja hallinnoimalla luottoja, takuita ja takauksia ja muita vastuusitoumuksia sekä tekemällä pääomasijoituksia. Yhtiön toimialana on myös tehdä yritysten rahoitukseen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä harjoittaa yrityksen rahoitukseen liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa sekä neuvontaa. Yhtiön toiminnan tarkoituksena on rahoituspalveluja tarjoamalla edistää ja kehittää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa sekä yritysten kansainvälistymistä ja vientitoimintaa. Yhtiö edistää toiminnassaan valtion aluepoliittisten tavoitteiden toteuttamista. Yhtiö suuntaa toimintansa korjaamaan rahoituspalvelujen tarjonnassa esiintyviä puutteita. Yhtiön toiminnan tarkoituksesta, tehtävistä ja taloudellisista toimintaperiaatteista

säädetään valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998). Yhtiön toiminnassa otetaan lisäksi huomioon se, mitä valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001), valtion alustakauksista annetussa laissa (573/1972), ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtioneuvostokauksista ja vientitakuista annetussa laissa (609/1973), valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetussa laissa (651/1985) sekä valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetussa laissa (445/1998) säädetään.

Governia Oy

Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita koti- ja ulkomaisia osakkeita, obligaatioita ja muita arvopapereita sekä omistaa, vuokrata ja hallita kiinteää omaisuutta, harjoittaa kiinteistöjen peruskorjausta ja jatkorakentamista, kiinteistöjen kehittämistä sekä muuta tähän liittyvää toimintaa ja käydä kauppaa osakkeilla, obligaatioilla, muilla arvopapereilla sekä kiinteistöiltä. Yhtiö huolehtii katto-organisaationa kokonaan tai osittain omistamiensa yhtiöiden johtamisesta ja valvonnasta sekä huolehtii konsernin organisaatiosta, hallinnoinnista ja muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun.

Hansel Oy

Yhtiö toimii julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna valtion yhteishankintayksikkönä sekä tarjoaa valtion hankintayksikölle asiantuntijapalveluja hankintoihin ja hankintamenettelyihin liittyvissä kysymyksissä.

Haus Kehittämiskeskus Oy

Yhtiö toimii julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna valtion sidosryhmäyksikkönä ja tuottaa koulutus-, konsultointi- ja kehittämispalveluja valtionhallinnolle sekä harjoittaa asiantuntijapalvelujen vientiä EU:lle ja sen jäsenmaiden hallinnoille sekä kv-järjestöille, joissa Suomi on jäsen. Yhtiö voi 1 momentissa mainitun toiminnan rinnalla harjoittaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta laissa ja järjestämisluvassa edellytetyin ehdoin. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita, yhtiöosuuksia ja niitä vastaavia osuuksia eri yhtiömuodossa toimivissa yhteisöissä sekä muita arvopapereita ja kiinteää omaisuutta.

Solidium Oy

Yhtiön toimialana on omistaa ja hallinnoida Suomessa toimivien yritysten osakkeita ja käyttää niissä omistajuuteen perustuvaa määräysvaltaa. Yhtiö sijoittaa varoja yrityksiin, joilla katsotaan olevan kansallista merkitystä. Sijoitustoiminnan tavoitteena on kasvattaa pitkäjänteisesti omistaja-arvoa, ja sijoitusten tulee olla taloudellisesti perusteltuja.

Suomen Erillisverkot Oy

Yhtiön toimialana on julkisen hallinnon viranomaisten käytössä olevien ja yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen liittyvien tietoliikenneverkkojen sekä muiden turvaverkkojen rakentaminen ja operointi ja siihen liittyvien palvelujen toimittaminen ja alan konsultointi. Yhtiö voi omistaa ja hallita edellä mainittuja televerkkoja ja kiinteistöjä. Yhtiön toiminnan tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa osakkeenomistajille vaan tuottaa yhtiön palvelutehtävä kustannustehokkaasti. Yhtiö ei jaa varojaan osinkona tai vapaan pääoman rahastosta eikä myöskään hanki tai lunasta omia osakkeitaan.

Suomen Teollisuussijoitus Oy

Yhtiön toimialana on pääomasijoitustoiminta ja siihen liittyvä muu sijoitustoiminta. Yhtiön tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaista pientä ja keskisuurta yritystoimintaa tekemällä sijoituksia ensisijaisesti pääomarahastoihin. Yhtiö voi tehdä pääomasijoituksia suoraan kohdeyrityksiin erityisesti pitkäaikaista riskinottoa edellyttävissä yrityshankkeissa. Yhtiö voi tehdä vastaavia sijoituksia ulkomaisiin rahastoihin ja kohdeyrityksiin edellyttäen, että niiden toiminta edistää taloudellista kehitystä Suomessa. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita, yhtiöosuuksia ja niitä vastaavia osuuksia eri yhtiömuodossa toimivissa yhteisöissä sekä muita arvopapereita ja kiinteää omaisuutta. Yhtiö voi toimialansa puitteissa ostaa ja myydä kiinteää omaisuutta ja arvopapereita. Hallituksen neuvoa-antavana toimielimenä on sijoitusneuvosto.

Tietokarhu Oy

Yhtiön toimialana on informaatioteknologiapalvelut ja niihin liittyvät tehtävät. (Yhtiön toiminnasta on sovittu tarkemmin osakassopimuksessa.)

Oy Veikkaus Ab

Yhtiön toimialana on harjoittaa urheilu- ja hevoskilpailujen sekä muiden kilpailujen tuloksiin tai arpomiseen perustuvaa veikkaustoimintaa, vedonlyöntiä sekä raha-arpajaistoimintaa ja näistä aiheutuvaa muuta toimintaa. Osakkeenomistajille ei jaeta osinkoa eikä muuta vastikkeetonta hyvitystä. Yhtiön voitto käytetään yhtiön toimintaa säätelevän lainsäädännön ja myönnettyjen toimilupien edellyttämällä tavalla.

VTT Expert Services Oy

Yhtiön toimiala on asiantuntijapalvelut, -selvitykset ja -arviot, sertifiointi- ja hyväksyntäpalvelut, testaus-, tarkastus- ja analyysipalvelut sekä kalibrointipalvelut. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita ja osuuksia sekä käydä niillä kauppaa.

VTT Memsfab Oy

Yhtiön toimiala on valmistaa mikroelektroniikan materiaaleja ja komponentteja.

VTT Ventures Oy

Yhtiön toimiala on Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen kehittämän teknologian kaupallistamiseksi perustettujen osakkuusyritysten omistus ja hallinnointi. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita ja osuuksia sekä käydä niillä kauppaa.

VTT International Oy

Yhtiön tarkoituksena on VTT:n ulkomaisten toimipisteiden hallinnointi, ja se voi siinä tarkoituksessa perustaa, omistaa ja myydä yhtiöitä ja osakkeita.

(VTT, joka hallinnoi ja omistajaohjaa em. neljää tytäryhtiötään, on soveltavaa tutkimusta tekevä organisaatio, joka tuottaa teknologia- ja tutkimuspalveluja sekä kotimaisille että kansainvälisille asiakkailleen, yrityksille ja julkiselle sektorille. VTT on osa Suomen innovaatiojärjestelmää ja kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Toiminnassaan VTT ei tavoittele taloudellista voittoa. VTT:n mukaan sen omistajaohjauksessa olevat yhtiöt ovat osa konsernimaaisesti toimivaa VTT Groupia. VTT Group ei ole varsinainen konserni siinä mielessä, että konsernissa olisi emoyhtiö [VTT Group] ja sen tytäryhtiöitä vaan ”emoyhtiönä” on VTT virastona.)

Lähteet

1. Lait, asetukset ja muut normit sekä hallituksen esitykset ja eduskunnan valiokuntien lausunnot

Alkoholilaki (1143/1994).

Asetus alkoholiyhtiön toiminnasta (243/2000).

Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi. HE 109/2005 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta. HE 80/2007 vp.

Laki Hansel Oy:stä (1096/2008).

Laki Haus kehittämiskeskus Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (944/2009).

Laki henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa (725/1990).

Laki Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä (1352/1999).

Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä (443/1998).

Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta. 21.12.2007. L 1368/2007.

Valtioneuvoston asetus valtioneuvoston kansliasta annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta. VNA 495/2007.

Valtioneuvoston päätös Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitustoiminnan yleisistä suuntaviivoista 26.3.2009.

2. Muu kirjallinen aineisto

Board Practices. Incentives and governing risks. OECD 2011.

Corporate governance, accountability and transparency, a guide for state ownership (2010).

Corporate Governance of State-Owned Enterprises A Survey of OECD Countries. OECD.

Guidelines on Corporate Governance of State-owned Enterprises (2005).

Hallitustyöskentelyn opas. Hallitusammattilaiset ry:n julkaisu. Jyväskylä 2004.

Hannula, Antti – Virtanen, Olli V. Hallituksen puheenjohtajan opas. Hallitusammattilaiset ry:n julkaisu. Jyväskylä 2006.

Lainema, Matti. Strateginen hallitus. Boardman. 2006.

Löyttyniemi Timo. Valtio-omistus 2030 – mitä ja miksi? Raportti Pörsisäätiölle 2011.

Ohje valtio-omisteisten yhtiöiden palkitsemisesta ja eläke-etuuksista. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan vahvistama kannanotto 8.9.2009.

Paananen, Leena. Hallitus ja markkinointi. Talentum. Hämeenlinna 2009.

Pohjola, Markku – Merilampi, Pekka – Nikula, Pekka. Kilpailu parhaista osajista. Arvio johdon palkkio- ja eläkejärjestelmistä valtio-omisteisissa yhtiöissä. Valtioneuvoston kanslian julkaisu. Helsinki 2009.

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi. (Corporate Governance) 2008. Arvopaperimarkkinayhdistys ry 20.10.2008.

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi. (Corporate Governance) 2010. Arvopaperimarkkinayhdistys ry 15.6.2010.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanotto yritysjohdon ja avainhenkilöiden palkitsemisesta. 13.8.2012.

Tarkastusvaliokunnan rooli ja tehtävät. Boardman, kehittämisryhmä. Tallinna 2010.

Timonen, Pekka (2000). Corporate Governance instituutiot ja lainsäädännön merkitys. Kauppakaari.

Timonen, Pekka (2003). Valtion omistajaohjauksen muodot. Esitelmä valtion omistajapolitiikka -seminaarissa 12.3.2003.

Timonen, Pekka (2006). Valtio omistajana ja yrittäjäriskin kantajana. Lakimies 7–8/2006. Sivut 1 312–1 324.

Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös 7.6.2007 liitteineen (Liite 1: VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö markkinaehtoisesti toimivien valtiolle strategisesti tärkeiden yhtiöiden omistajaohjauksessa. Liite 2: VNK:n omistajaohjausosaston rooli valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa).

Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös 3.11.2011 liitteineen (Liite 1: VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö valtiolle strategisesti tärkeiden kaupallisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjauksessa. Liite 2: VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa. Liite 3: Listaamattomien valtio-omisteisten yhtiöiden yrittäjävastuun raportointimalli).

Valtion omistajaohjauksen valvonta ja raportointi eduskunnalle. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 2/2010. Tutkimuksen tekijät: Jari Kancaanpää, Lasse Oulasvirta ja Jani Wacker, Tampereen yliopistosta.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston vuosikertomukset 2007, 2008, 2009, 2010 ja 2011.

Valtion omistajaohjauksen perusteet ja kehittäminen 2011–2015. Liite julkaisussa "Politiikan johtaminen 2010-luvulla. Valtioneuvoston kanslian tulevaisuuskatsaus." Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja, 19/2010.

3. Haastattelut

Huhti-kesäkuu 2012

Liikenne- ja viestintäministeriö, 2 henkilöä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 1 henkilö.

Teknologian tutkimuskeskus VTT, 1 henkilö.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 3 henkilöä.

Ulkoasiainministeriö, 1 henkilö.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto, 2 henkilöä.

Marras-joulukuu 2012

Yhtiöiden hallituksen puheenjohtajat, 4 henkilöä.

Kesäkuu 2013

Valtiovarainministeriö, 2 henkilöä.

4. Tarkastuskertomusluonnoksesta annetut lausunnot

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 10.6.2013.

Teollisen yhteistyön rahasto Oy (FINNFUND), 29.5.2013.

Finnpilot Pilotage OY, 31.5.2013.

Finnvera Oyj, 10.6.2013.

Hansel Oy, 12.6.2013.

Liikenne- ja viestintäministeriö, 11.6.2013, LVM/952/02/2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 12.6.2013, OKM/11/202/2013.

Teknologian tutkimuskeskus VTT, 11.6.2013, Dnro 392/73/2013.

Tietokarhu Oy, 7.6.2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 13.6.2013.

Veikkaus Oy, 12.6.2013.

Valtiovarainministeriö, 13.6.2013, VM/1093/00.05.00/2013.

Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjausosasto, 12.6.2013,
VNK/604/03/2013.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset vuodesta 2010 lähtien

Tuloksellisuustarkastukset

- 202/2010 Työturvallisuus valtion työpaikoilla
- 203/2010 Täydentävyys kehitysyhteistyössä
- 204/2010 Valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden ja valtion liikelaitosten antama vaali- ja puoluerahoitus 2006–2009 ja omistaja-ohjaus
- 205/2010 Valtion lainananto asuntotuotantoon
- 206/2010 Yliopistojen inhimillisten voimavarojen hallinta
- 207/2010 Tuottavuusohjelman valmistelu ja johtaminen
- 208/2010 Valtio tonttitarjonnan lisääjänä ja yhdyskuntarakenteen eheyttäjänä
- 209/2010 Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toiminta
- 210/2010 Säätiöiden valtiontuki ja valvonta
- 211/2010 Väylähankkeiden toteuttamisen perustelut
- 212/2010 Poliitiikkaohjelmat ohjausvälineenä – esimerkkinä Terveyden edistämisen ohjelma
- 213/2010 Uusiutuvien energiamuotojen edistäminen
- 214/2010 Vanhuspalvelut – Säännöllinen kotihoito
- 215/2011 Vuoden 2004 selonteko – Varuskuntarakenne sekä johtamis- ja hallintojärjestelmä
- 216/2011 Säädöshankkeiden valtiontaloudellisten vaikutusten arviointi
- 217/2011 Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten IT-hankkeiden toteuttaminen
- 218/2011 Ruokahuollon ja terveydenhuollon rakennemuutokset Puolustusvoimissa
- 219/2011 Valtion taloudelliset vastuut – esittäminen ja huomiointi suunnittelun ja seurannan asiakirjoissa
- 220/2011 Ympäristöministeriön hallinnonalan ohjausjärjestelmä
- 221/2011 Vammaispalvelut muuttuvassa kunta- ja palvelurakenteessa – valtion ohjaus kehitysvammaisten asumisen palveluiden järjestämisessä
- 222/2011 Koulutus- ja työvoimatarpeiden ennakointi, mitoitus ja kohdentaminen
- 223/2011 Puolustusministeriön hallinnonalan ohjausjärjestelmä
- 224/2011 Kaupunki- ja metropolipolitiikka
- 225/2011 Valtionhallinnon toimitilat ja konserniohjaus

- 226/2011 Poliisin ja syyttäjän yhteistyö
- 227/2011 Energia- ja ilmastoteknologian tukeminen
- 228/2011 Sairaanhoidtovakuutus – erityisesti korvaukset yksityislääkäreiden ja yksityishammaslääkäreiden palkkioista
- 229/2011 Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen ja syrjäytymisen ehkäisy
- 230/2011 Työsuojeluvalvonta
- 231/2011 Tuottavuusohjelman toteuttaminen ja vaikutukset
- 232/2011 Tuottavuusohjelman toimeenpano ja vaikutukset oikeusministeriön hallinnonalalla
- 233/2011 VR-konserni: Valtion omistajaohjaus ja henkilöjunaliihenneostot
- 234/2011 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjausjärjestelmä
- 235/2011 Ilmastonmuutoksen hillintä - Ilmasto- ja energiastrategian valmistelu ja toimeenpano

Laillisuustarkastukset vuonna 2011

- 1/2011 Maakunnan liitot EU-varojen hallinnoijina
- 2/2011 Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen
- 3/2011 Yhteishankintavelvoitteen noudattaminen (laki valtion talousarviosta 22 a §)

Tarkastuskertomukset vuodesta 2012 lähtien

- 1/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Valtionavustukset sosiaali- ja terveydenhuollon IT-hankkeissa
- 2/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Äkillisten rakennemuutosalueiden tukeminen
- 3/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Tilahallinta puolustushallinnossa
- 4/2012 Finanssipolitiikan tarkastuskertomus: Euroalueen rahoitusvakausjärjestelyjen sitoumukset - Vastuuerien sitovuuden ja riskisyyden ilmentäminen valtion tilinpäätöskertomuksessa
- 5/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Sairauspoissaolot ja niiden seuranta valtionhallinnossa
- 6/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Lastensuojelu
- 7/2012 Laillisuustarkastuskertomus: Palvelukeskuksen hoitamien henkilöstö- ja taloushallinnon prosessien sisäinen valvonta
- 8/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Humanitaarinen apu

- 9/2012 Laillisuustarkastuskertomus: Valtion vastinrahan maksaminen yliopistoille
- 10/2012 Laillisuustarkastuskertomus: Väylähankkeiden valtuuksien budjetointi ja valtuusseuranta
- 11/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Toisen asteen koulutuksen rakennejärjestelyt
- 12/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Sosiaali- ja terveysministeriön säädösvalmistelu
- 13/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Työperäinen maahanmuutto
- 14/2012 Avustukset veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen
- 15/2012 Tilintarkastuskertomukset – Tilikausi 2011
- 16/2012 Finanssipolitiikan tarkastuskertomus: Eduskunnan tiedonsaanti Euroopan rahoitusvakausjärjestelyistä
- 17/2012 Finanssipolitiikan tarkastuskertomus: Hallitusohjelman ja kehysmenettelyn välinen suhde
- 18/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Hallituksen lainsäädäntösuunnitelma
- 19/2012 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Sisäasiainministeriön hallinnon ohjausjärjestelmä

Tarkastuskertomukset vuodesta 2013 lähtien

- 1/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Tulli harmaan talouden torjuna
- 2/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Kuntoutus työurien pidentäjänä
- 3/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Valtion IT-palvelukeskukset
- 4/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Maatalouden tukihallinto
- 5/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Verotarkastustoiminnan tuloksellisuus
- 6/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Liikenneturvallisuus
- 7/2013 Tuloksellisuustarkastuskertomus: Hyvä hallintomalli valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä ja niiden omistajaohjauksessa

Valtiontalouden tarkastusviraston julkaisemat tarkastuskertomukset, myös tilintarkastuskertomukset, vuodesta 2002 lähtien ovat saatavissa verkkosivuilla osoitteessa www.vtv.fi.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
Antinkatu 1, PL 1119, 00101 Helsinki
Puh. 09 4321, faksi 09 432 5820, www.vtv.fi

ISBN 978-952-499-241-1 (PDF)